

Tampereen yliopisto
Johtamisen ja talouden tiedekunta

Liikesalaisuuksien suojaaminen
kumppanuussuhteessa
– lakisääteisen suojan täydentäminen
salassapitosopimuksen avulla

Sari Lindstedt
416217
Pro gradu -tutkielma
Yritysjuridiikka

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa pyritään selvittämään, millaista suojaa liikesalaisuudet saavat kumppanuussuhteessa lain nojalla, ja miten lain antaman suojan heikkouksia voidaan korjata salassapitosopimuksen avulla. Liikesalaisuuksien suojaamista nimenomaan kumppanuussuhteessa on mielenkiintoista tutkia, sillä kumppanuussuhde eroaa muista yritysten välisistä suhteista siinä mielessä, että kumppanuussuhteessa luottamuksellisen tiedon luovutustarkoitus ei ole tarkasti määritelty. Tästä seuraa tiettyjä haasteita, joita tutkimuksessa käsitellään.

Tutkimus on oikeusdogmaattinen sekä jossain määrin poikkitieteellinen, sillä kumppanuus liittyy vahvasti yrityksen johtamiseen sekä strategiaan. Näkökulma tutkimuksessa on ennakoiva, eli tarkoituksena on keskittyä pääosin siihen, miten liikesalaisuuksien väärinkäyttöä voitaisiin ennaltaehkäistä, eikä niinkään jälkikäteiseen tuomioistuinnäkökulmaan. Ennakoiva näkökulma on mieleinen, sillä liikesalaisuuden väärinkäytöstä aiheutuvat haitat voivat olla yritykselle niin suuria, etteivät mitkään vahingonkorvaukset välttämättä riitä vahinkoa kattamaan.

Vuonna 2018 voimaan tullut liikesalaisuuslaki (595/2018) antaa yrityksille entistä parempaa suojaa liikesalaisuuksien loukkauksia vastaan. Tässä tutkimuksessa kuitenkin todetaan, ettei lain antama suoja välttämättä ole riittävä ainakaan kumppanuussuhteessa. Liikesalaisuuslain antamaa suojaa voidaan pitää riittämättömänä esimerkiksi siksi, että liikesalaisuuden käsite on hyvin tarkkarajainen, liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen arviointi on hyvin tapauskohtaista ja lisäksi liikesalaisuusrikkomuksesta aiheutuvat seuraamukset voivat olla turhan lieviä.

Liikesalaisuuslain puutteita voidaan jossain määrin korjata laatimalla kumppanuuksien välinen salassapitosopimus. Lisäksi salassapitosopimuksella voi olla suuri preventiivinen vaikutus, vaikkei liikesalaisuuslain antamasta suojasta olisi merkittävästi poikettukaan. Kuitenkaan edes salassapitosopimuksen avulla ei voida poistaa kaikkia liikesalaisuuksiin liittyviä riskejä. Esimerkiksi jäännöstiedon hyödyntämiseen sekä liikesalaisuuksia sisältävän materiaalin säilyttämiseen voi olla mahdotonta puuttua. Siltä osin, kun riskejä ei voida poistaa sopimuksen avulla, tärkeään rooliin nousee yritysten välinen luottamus.

Sisällys

Tiivistelmä	II
Lähteet	V
Lait ja lyhenteet.....	VIII
1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen aiheesta	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset	4
1.3 Metodi, rakenne ja lähdeaineisto	7
2 Kumppanuus ja liikesalaisuus	11
2.1 Kumppanuuden määritelmä.....	11
2.1.1 Kumppanuus liiketoiminnan näkökulmasta.....	11
2.1.2 Kumppanuus juridisesta näkökulmasta.....	14
2.2 Liikesalaisuuden määritelmä	17
2.2.2 Liikesalaisuus verrattuna tekniseen ohjeeseen	21
3 Liikesalaisuuksien lakisääteinen suoja	23
3.1 Normiympäristö	23
3.2 Liikesalaisuuslain liikesalaisuuksille antama suoja	24
3.2.1 Liikesalaisuuslain tausta ja tavoitteet.....	24
3.2.2 Liikesalaisuuden haltija ja liikesalaisuutta loukkaava tuote	25
3.2.3 Liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen	26
3.2.4 Liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen seuraukset	28
3.2.5 Liikesalaisuuslaista aiheutuneet muutokset	32
3.3 Puutteet lain antamassa suojassa	33
4 Liikesalaisuuksien suojaaminen salassapitosopimuksen avulla.....	39
4.1 Ennakoiva sopiminen	39
4.2 Salassapitosopimuksen hyödyistä.....	42
4.3 Lakisääteiseen suojaan liittyvien ongelmien ratkaisu	46
4.3.1 Liikesalaisuuden määritelmän joustamattomuus	46
4.3.2 Liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön arvioimisen vaikeus.....	48
4.3.3 Liikesalaisuuden väärinkäytöstä seuraavien korvausten puutteellisuus	51
4.3.4 Liikesalaisuuksia sisältävän materiaalin hallussapito	55
4.4. Salassapitovelvoitteen päättymisen ja vanheneminen	56
4.5 Riidanratkaisu	58

5 Lopuksi	62
-----------------	----

Lähteet

Kirjallisuuslähteet

Aalto-Setälä, Minna: IPR Käytännönläheisesti. Helsingin seudun kauppakamari / Helsingin Kamari Oy, Helsinki 2016.

Autio, Anna-Liisa: Verkostoon sopivasta riidanratkaisusta. Teoksessa Saarnilehto, Ari & Vesalainen, Jukka & Annola, Vesa (toim.): Monimuotoinen Verkosto: Johtamista Ja Juridiikkaa. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 2013.

Edelman, Tom: Tutkimussopimusten perusteita. Teoksessa Saarnilehto, Ari & Edelman, Tom (toim.): Tutkimussopimus. Werner Söderström lakitieto. Helsinki 1998.

Haavisto, Vaula: Sopimustoiminta verkostoissa. Teoksessa Soile Pohjonen (toim.): Ennakoiva sopiminen. Tekijät ja WSOY Lakitieto. Vantaa 2002.

Hemmo, Mika & Könkkölä, Justus & Norros, Olli: Sopimusoikeuden Oppikirja. 2. painos. Talentum. Helsinki 2008.

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus I. 2. uud. painos. Talentum. Helsinki 2003.

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus III. Talentum. Helsinki 2005.

Huhtamäki, Heikki A: Kilpailukiello ja salassapito sopimussuhteissa. Media Zone Ou. Viro 2014.

Husa, Jaakko & Mutanen, Anu & Pohjolainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. 3. painos. Talentum Media Oy ja kirjoittajat. Hämeenlinna 2010.

Koskinen, Heli & Virta, Päivi: Oikeudellisen tiedon lähteitä. Käytännön käsikirja. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 1996.

Lehavi, Dorene: Business Partnership Essentials: A Step-by-Step Action Plan for Succeeding in Business with a Partner. 2. painos. De Gruyter Press. Boston 2018.

Lindfelt, Villy: Sopimuksen päättyessä voimassa pysyvät sopimusmääräykset. Defensor Legis 2/2011, s. 195–209.

Nyblin, Klaus: Riidanratkaisu: Käsikirja yrityksille. Talentum. Helsinki 2012.

Nýsten-Haarala, Soili: Kaukoviisas ennakoiva oikeusajattelu ja jälkiviisas tuomioistuinjuridiikka. Teoksessa Pohjonen, Soile: Ennakoiva sopiminen. WSOY Lakitieto. Vantaa 2002.

Puusa, Anu & Reijonen, Helen: Aineeton Pääoma Organisaation Voimavarana. Unipress. Kuopio 2011.

Rahnasto, Ilkka: Salassapitosäännökset aineettomien oikeuksien täydentäjänä – keskeisimmät uudet konseptit sopimuksen laatijan kannalta. Teoksessa Mylly, Tuomas (toim.):

Immateriaalioikeudet kansainvälisessä kaupassa. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 2001.

Saarnilehto, Ari & Annola, Vesa: Sopimusoikeuden perusteet. 8. uud. painos. Alma Talent. Helsinki 2018.

Saarnilehto, Ari: Vanhentumislaki. Pääpiirteet, laki, HE ja oikeuskäytäntö. WSOY Laki-tieto. Helsinki 2004.

Stähle, Pirjo & Laento, Kari: Strateginen Kumppanuus: Avain Uudistumiskykyyn Ja Yli-voimaan. WSOY. Helsinki 2000.

Toivola, Tuija: Verkostoituva Yrittäjäyys: Strategiana Kumppanuus. Edita. Helsinki 2006.

Vapaavuori, Tom: Yrityssalaisuudet, liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset. 2. uud. painos. Talentum Pro. Helsinki 2016.

Vesalainen, Jukka: Kaupankäynnistä Kumppanuuteen: Yritystenvälisten Suhteiden Elementit, Analysointi Ja Kehittäminen. 2. uud. painos. Teknologiainfo Teknova. Helsinki 2006.

Virtainlahti, Sanna: Hiljainen tietämys ja aineeton pääoma organisaation voimavarana. Teoksessa: Puusa, Anu & Reijonen, Helen: Aineeton pääoma organisaation voimavarana. Unipress. Kuopio 2011.

Välimäki, Olli: Kovenantit; Rahoitussopimuksen Kovenanttiohjaus. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 2014.

Widerski, Piotr: Non-disclosure agreement in the process of protection of intangible property. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej* 3/2017. s. 129–150.

Internetlähteet

Gardner, Erica: Residual Information clauses in Non-Disclosure Agreements. 2017. Saatavilla osoitteessa: <https://www.everynda.com/blog/residual-information-clauses-non-disclosure/> Viitattu: 6.5.2019

Keskuskauppakamarin välimieslautakunta – Välityslauseke
Saatavilla osoitteessa: <https://arbitration.fi/fi/valimiesmenettely/mallivalityslausekkeet/valityslauseke/#finnish> Viitattu 2.5.2019

Lehtinen, Mika: Liikesalaisuuslaki suojaaa kriittisiä tietoja. Helsingin seudun kauppakamari. 2018.
Saatavilla osoitteessa: <https://www.kauppakamarilehti.fi/index.php/neuvontapalvelut/liikesalaisuuslaki-suoja-kriittisia-tietoja/> Viitattu 18.1.2019

Minilex: Salassapitosopimuksesta yleisesti.
Saatavilla osoitteessa: <https://www.minilex.fi/a/salassapitosopimuksesta-yleisesti> Viitattu 17.4.2019

Saranpää, Timo: Todistustaakka. Tieteen termipankki. 2017.

Saatavilla osoitteessa: <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:todistustaakka> Viitattu 2.5.2019.

Virri, Paula: Uusi liikesalaisuuslaki pähkinänkuoressa. Turun kauppakamari. 2018.

Saatavilla osoitteessa: <https://turunkauppakamari.fi/2018/08/10/uusi-liikesalaisuuslaki-pahkinankuoressa/> Viitattu 17.4.2019

Virallislähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 49/2018. Vp.

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi. HE 66/1988. Vp.

Lait ja lyhenteet

Liikesalaisuuslaki 10.8.2018/595.

OikTL = Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228

RL = Rikoslaki 19.12.1889/39.

SopMenL = Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061.

TSL = Työsopimuslaki 26.1.2001/55.

VanhL = Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/ 728.

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aiheesta

Yritysten toimintaympäristön kansainvälistyminen ja asiakassuuntautuneisuuden lisääntyminen ovat johtaneet kilpailutilanteen kiristymiseen. Harva yritys pystyy nykyään pärjäämään kilpailussa omin voimin. Sen sijaan yritykset yhä useammin keskittävät kaikki voimavaransa oman ydinosaamisensa kehittämiseen ja jättävät muita toimintoja toisten yritysten hoidettavaksi. Näin muodostuu yritysten välistä yhteistoimintaa, jota voidaan kutsua myös verkostoitumiseksi.¹

Verkostotaloudessa yritysten organisoituminen ei ole täysin markkinaehtoista, mutta toisaalta se ei ole myöskään täydellisen hierarkkisesti ohjattua. Kyse on siis organisoitumisen välimuodosta, joka ilmenee eri tavoin riippuen siitä, minkä laatuista yritysten välinen yhteistoiminta on. Verkostoituminen tarkoittaa, että yritysten väliset suhteet ovat pitkäaikaisempia, tiiviimpiä ja syvällisempiä, kuin mitä markkinaehtoinen vaihdanta edellyttäisi. Kyse on kuitenkin erillisistä yrityksistä, eikä yhdestä hierarkkisesta organisaatiosta.²

Verkostoitumista ilmiönä on helpoin tarkastella yhden yrityksen näkökulmasta. Jokainen yritys on oman verkostonsa keskipiste, ja jokaisella yrityksellä on yleensä yhteistyösuhteita monen eri yrityksen kanssa. Yrityksen verkostoon voi kuulua esimerkiksi asiakkaita, toimittajia, kilpailijoita sekä palvelutoimittajia. Kullakin näistä yhteistyökumppaneista on myös omat yhteistyökumppaninsa.³

Verkostosuhteet voivat olla monenkeskisiä, jolloin puhutaan esimerkiksi kehittämisrenkaista, yhteistyörenkaista tai projektiryhmistä. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin verkostotalouden perusyksikköön, eli kahdenväliseen suhteeseen, jota voidaan kutsua kumppanuudeksi.⁴ Kumppanuudella yritykset tavoittelevat kustannustehokkuutta, liiketoiminnan kasvua, uutta tietoa, kehittymistä sekä oppimista.⁵

¹ Toivola 2006, s. 5.

² Vesalainen 2006, s. 8–10.

³ Toivola 2006, s. 14–15.

⁴ Vesalainen 2006, s. 10.

⁵ Välimäki 2014, s. 205.

Verkostoitumisen lisäksi toinen nykypäivän yritysmaailmassa esiintyvä ilmiö on se, että aineellisen pääoman sijaan aineeton pääoma⁶ on yrityksille yhä tärkeämpi kilpailuvaltti.⁷ Aineettomaan pääomaan kuuluu inhimillisen pääoman sekä suhdepääoman lisäksi rakennepääoma, ja yhtenä sen osana liikesalaisuudet.⁸ Liikesalaisuuksia voivat olla esimerkiksi valmistusmenetelmät, kaavat, lähdekoodit, asiakastiedot tai tutkimustulokset.⁹ Liikesalaisuudet voivat tuoda tehokkaasti hyödynnettynä yritykselle suurta kilpailuetua.

Kun yritykset tekevät keskenään tiivistä yhteistyötä, he saattavat joutua parhaan hyödyn saamiseksi paljastamaan toisilleen omia liikesalaisuuksiaan. Erityisesti silloin, kun pyritään olemaan innovatiivisia ja kehittämään yhdessä uudenlaista liiketoimintaa, omien liikesalaisuuksien jakaminen kumppanille voi olla tarpeen.¹⁰ Oman liiketoimintansa suojelemiseksi ja kilpailuedun säilyttämiseksi yritysten on tärkeää pystyä estämään toista yritystä käyttämästä väärin tietoonsa saamiaan liikesalaisuuksia. Liikesalaisuuden väärinkäyttö voi olla esimerkiksi sitä, että liikesalaisuuden vastaanottaja käyttää tietoa oman uuden tuotteen kehittelyyn tai tehostaa omia järjestelmiään tai tuotantoprosessejaan tiedon avulla. Liikesalaisuuden vastaanottaja saattaa alkaa joko kilpailla liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan kanssa tai käyttää liikesalaisuutta uudella tavalla vaikkapa eri toimialalla. Joka tapauksessa liikesalaisuuden alkuperäinen haltija kärsii liikesalaisuuden väärinkäytöstä.

Kumppanuus eroaa juridisesti muusta yritysten välisestä yhteistyöstä siinä mielessä, että kumppanuudessa sopimuksen kohde, eli se millaisesta yhteistyöstä on kyse, on epäselvää. Yleensä yritysten välisessä yhteistyössä kumppanuus pois lukien yhteistoiminta ja sen tavoitteet on tarkkarajaisesti määritelty. Kyse on tällöin esimerkiksi alihankinnasta tai yksinkertaisista transaktioista.¹¹ Kun yhteistyön tarkoitus on hyvin selvillä, on myös sopimuksien tekeminen ja yhteistyön säännöistä sopiminen helpompaa. Kumppanuuteen liittyvä sopimustoiminta sen sijaan on hyvin eri tyylistä, kun yhteistyön alussa moni asia on vielä epäselvä.¹² Tästä johtuen kumppanuussuhteessa oikeudellinen riskienhallinta eroaa merkittävästi muiden sopimussuhteiden riskienhallinnasta. Oikeudellinen riskien

⁶ Aineettomasta pääomasta katso esim. Puusa & Reijonen 2011.

⁷ Widerski 2017, s. 136.

⁸ Virtainlahti 2011, s. 37.

⁹ Aalto Setälä 2016, luku 59.

¹⁰ Widerski 2017, 147.

¹¹ Pohjonen 2002, s. 320.

¹² Ibid, s. 325–326.

hallinta on yksinkertaisempaa silloin, kun myös yhteistyö on tarkasti määritelty ja tavoitteet ja roolit selvillä. Liikesalaisuuksien suojaamiseen kumppanuussuhteessa liittyy siis enemmän ja eri tyyppisiä haasteita, kuin muunlaisessa yritysten yhteistyössä. Tästä syystä liikesalaisuuksien suojaamista on kiinnostavaa tarkastella erityisesti juuri kumppanuuden kohdalla.

Verkostoitumisen tullessa yhä suositummaksi liiketoiminnan organisoinnin muodoksi ja kumppanuussuhteiden yleistyessä yritysten tulee toden teolla kiinnittää huomiota liikesalaisuuksiensa asianmukaiseen suojaamiseen.¹³ Kumppanuussuhteen toimivuuden kannalta ensisijaisen tärkeää on yritysten välinen luottamus. Kaikkea ei kuitenkaan voi jättää luottamuksen varaan, vaan yritysten täytyy suojella liikesalaisuuksiaan aktiivisesti myös muilla keinoin.

Elokuussa 2018 voimaan astunut uusi liikesalaisuuslaki (595/2018) tarjoaa yritykselle liikesalaisuuksien loukkaustilanteessa aiempaa paremmat oikeussuojakeinot, mutta pelkkä lain antama suoja ei silti monissa tilanteissa ole riittävän kattava.¹⁴ Siispä yritysten tulisi jo kumppanuuden alkuvaiheessa, ennen liikesalaisuuksien paljastumista kiinnittää huomiota liikesalaisuuksien asianmukaiseen ja riittävään suojaamiseen. Monesti toimivin tapa on täydentää lain antamaa suojaa sopimusoikeuden keinoin. Salassapitosopimusten sekä muiden negatiivisten velvoitteiden merkitys yritysten välisissä suhteissa onkin kasvanut merkittävästi.¹⁵

Suurin osa kumppanuussuhteista ei kestä ikuisesti vaan lopulta osapuolet päättävät lopettaa yhteistyönsä. Kumppanuuden päätyttyä myös houkutus käyttää paljastuneita liikesalaisuuksia omiin tarkoituksiin on suurimmillaan. On siis ensiarvoisen tärkeää huolehtia, että liikesalaisuudet pysyvät turvassa myös kumppanuuden päätyttyä, eikä toinen osapuoli ala hyödyntää niitä oikeudettomasti omassa liiketoiminnassaan.

Liikesalaisuuksien oikeudettomasta käytöstä kumppanuussuhteessa aiheutuvien riitojen määrää on vaikea arvioida, sillä liikesalaisuuksien loukkaamista koskevia asioita käsitellään paljon yksityisesti välimiesoikeudessa, ja monesti salassapitoloukkaukseen vedotaan muun riidan yhteydessä. Lisäksi riitojen tarkempaa aihetta tai luonnetta on vaikea saada

¹³ Widerski 2017, s. 129.

¹⁴ Mika Lahtinen 2018, kohdassa ”Liikesalaisuuksia koskeva sääntely”.

¹⁵ Hemmo 2005, s. 319.

selville. Voidaan joka tapauksessa sanoa, että liikesalaisuuden loukkaamista koskevia riitoja on huomattavasti enemmän, kuin mitä tilastoista voidaan suoraan nähdä.¹⁶ Kyseessä on siis todellinen ongelma, jonka ehkäisemiseen yritysten olisi syytä kiinnittää huomiota.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset

Tutkimuksessa pyritään selvittämään, millaista suojaa voimassa oleva lainsäädäntö antaa erityssalaisuuksille kumppanuussuhteessa ja sen jälkeen, sekä sitä, miten lakisääteistä suojaa voidaan täydentää sopimusoikeudellisin keinoin. Toisin sanoen, miten yritys voi varmistua siitä, että kumppani ei käytä tietoonsa saamiaan liikesalaisuuksia muihin kuin kumppanuutta ja kumppaniyritysten yhteistä etua edistäviin tarkoituksiin. Tutkimuksen näkökulma on ennakoiva, eli tutkimuksessa keskitytään erityisesti keinoihin, joiden avulla liikesalaisuuksien väärinkäyttöä voitaisiin ennaltaehkäistä, eikä niinkään siihen, miten tulisi toimia väärinkäytön jo tapahduttua. Väärinkäytöstä aiheutuvia seurauksia kyllä käsitellään, mutta niidenkin osalta keskitytään siihen, millaisten seuraamusten avulla väärinkäytöksiä voitaisiin parhaiten ehkäistä. Olen valinnut ennakoivan näkökulman, sillä riskien minimointi ja ennaltaehkäisy on yrityksen kannalta tehokkaampi vaihtoehto, kuin väärinkäytösten selvittelyminen ja korvausten vaatiminen jälkikäteen.

Liikesalaisuuksien suojaaminen kumppanuussuhteen päätyttyä on yrityksen näkökulmasta erityisen kiinnostavaa, sillä tällöin riski siihen, että kumppani väärinkäyttää saamiaan tietoja on suurimmillaan. On todennäköistä, että suurin osa kumppanuussuhteista päättyy ennemmin tai myöhemmin, joten yritysten on syytä kiinnittää asiaan huomiota jokaisen kumppanuussuhteen kohdalla.

Tarkastelussa keskitytään erityisesti liikesalaisuuksien lakisääteiseen suojaan sekä sopimusoikeudellisiin suojaamisen keinoihin. Tutkielman kannalta oleellista on hahmottaa lakisääteisen suojan sekä sopimusoikeuden antaman suojan keskinäinen suhde. Aluksi tulee siis selvittää, millaista suojaa liikesalaisuudet saavat automaattisesti lain nojalla,

¹⁶ HE 49/2018 vp. s. 34.

jotta voidaan tunnistaa lain antaman suojan puutteet ja heikkoudet. Tämän jälkeen voidaan pohtia, miten suojaa voidaan täydentää sopimusoikeuden keinoin.

Sopimusoikeudelliset suojauskeinot on valtava kokonaisuus, joten aihetta on syytä rajata. Aiheen oppikirjamainen kaikenkattava tarkastelu ei ole näin lyhyessä tutkimuksessa mahdollista ja lisäksi se jäisi vielä kaikessa laajuudessaankin tutkimuskysymyksen näkökulmasta kovin latteaksi. Sen sijaan tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan sopimusoikeudellista suojaa tarkasti tutkimuskysymyksen näkökulmasta ja käsittelemään vain aiheen kannalta olennaisia teemoja ja erityiskysymyksiä. Tarkan rajaamisen vuoksi kokonaisuus saattaa vaikuttaa hieman rikkonaiselta. Jokaisessa alaluvussa pyritään kuitenkin tuomaan esille, miksi teema on tutkimusaiheen kannalta oleellinen.

Jotta tutkimus pysyisi tarkoituksen mukaisissa mitoissa on muut liikesalaisuuksien suojaamisen keinot, kuten esimerkiksi immateriaalioikeudet, rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Myöskään salassapitosopimusta ja siihen liittyviä sopimusehtoja ei tutkimuksessa käsitellä täydellisesti, vaan fokus on niissä sopimusehdoissa, joilla voidaan paikata ja täydentää lain antaman suojan puutteita.

Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan ainoastaan kahden välisiä yhteistyösuhteita eli kumppanuutta. Monenkeskiset suhteet kuten kehitysrenkaat sekä projektiryhmät on jätetty tarkastelun ulkopuolelle selkeyden vuoksi, vaikka joltain osin samat säännöt pätsivätkin myös monenkeskisissä suhteissa. Tarkastelun ulkopuolelle jätetään myös sellaiset kumppanuussuhteet, joissa toinen kumppaniyrityksistä on ulkomainen. Näin olen käsitelyssä ei tarvitse huomioida kansainvälisyydestä ja erilaisesta lainsäädännöstä aiheutuvia erityispiirteitä. Vaikka myöhemmin käsiteltävän EU:n liikesalaisuusdirektiivin tarkoitus on yhdenmukaistaa liikesalaisuuksia koskevaa sääntelyä EU-alueella, direktiivi on minimiharmonisointia, jolloin jäsenmaat voivat halutessaan antaa liikesalaisuuksille enemmän suojaa kuin direktiivi edellyttää. Näin olen käsittelyn laajentaminen koskemaan edes EU-jäsenvaltioiden yrityksiä olisi liian monimutkaista.

Aihetta on rajattu myös niin, että tarkastelun kohteena on ainoastaan sellaisten liikesalaisuuksien suojaaminen, jotka yritys on vapaaehtoisesti jakanut kumppaninsa kanssa. Tutkimuksen ulkopuolelle jää siis sellaiset tilanteet, joissa kumppani on oikeudettomasti saanut liikesalaisuuden tietoonsa.

Tarkastelussa sivutaan vain tarvittavilta osin teknisten ohjeiden saamaa suojaa. Tekninen ohje on liikesalaisuuden lähikäsite ja liikesalaisuuslaissa säädetään myös teknisen ohjeen saamasta suojasta. Selkeyden vuoksi tulee siis esimerkiksi määritellä, mikä erottaa teknisen ohjeen liikesalaisuudesta. Lisäksi huomioidaan se, että mikäli yrityksen salaisuus ei lain mukaan saa suojaa liikesalaisuutena, se saattaa saada sitä teknisenä ohjeena.

Liikesalaisuuslaissa säädetään liikesalaisuuksien oikeudettomasta hankkimisesta, käyttämisestä ja ilmaisemisesta. Monessa pykälässä säädetään samanaikaisesti tai pykälän eri momenteissa liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä ja ilmaisemisesta. Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on kuitenkin vain liikesalaisuuden oikeudeton *käyttö*, ei siis oikeudeton ilmaiseminen, kuten liikesalaisuuden kertominen eteenpäin esimerkiksi toiselle liikekumppanille. Pykälää tutkitaan siis vain siltä osin, kun ne pätevät tilanteisiin, joissa kumppani itse oikeudettomasti hyödyntää liikesalaisuutta omiin tarkoituksiinsa. Rajaus on oleellinen, kun halutaan pysytellä vain kahdenkeskisen suhteen tarkastelussa. Kun tiedon vastaanottaja ilmaisee liikesalaisuuden oikeudettomasti kolmannelle osapuolelle ja kolmas hyödyntää liikesalaisuutta, vastuunjako mutkistuu osapuolten lisääntyessä.

Aihetta on syytä rajata vielä niin, että tarkastelussa keskitytään ainoastaan siihen, miten voidaan estää vastaanottavaa yritystä käyttämästä tietoonsa saamaansa liikesalaisuutta väärin nimenomaan yrityksen hyväksi. Kun liikesalaisuus paljastetaan toiselle yritykselle, se tulee myös joidenkin vastaanottavan yrityksen työntekijöiden tietoon. Tällöin näillä työntekijöillä olisi periaatteessa mahdollisuus hyödyntää saamaansa tietoa myös henkilökohtaisiin tarkoituksiinsa. Tutkimuksessa kuitenkin oletetaan, että vastaanottava yritys huolehtii (esimerkiksi salassapito- ja kilpailukieltosopimusten avulla) siitä, etteivät yrityksen omat työntekijät käytä liikesalaisuutta oikeudettomasti omiin tarkoituksiinsa. Näin ollen työoikeudellinen ulottuvuus jää kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimuksen ulkopuolelle jätetään kokonaan kilpailuoikeudellinen näkökulma. Aiheeseen liittyisi monia mielenkiintoisia kilpailuoikeudellisia kysymyksiä, kuten milloin kumppanuuden katsotaan olevan kilpailuoikeudellisesti kielletty yhteistyön muoto tai

millä perustein salassapitosopimuksen voidaan katsoa rajoittavan kilpailua. Näitä kysymyksiä ei kuitenkaan voida tässä yhteydessä käsitellä.¹⁷

Tutkielman alussa on syytä selvittää, mitä tarkoitetaan käsitteillä liikesalaisuus ja kumppanuus. Kumppanuus on käsitteenä vakiintumaton, mutta siihen voidaan katsoa liittyvän tiettyjä tunnuspiirteitä. Tutkimuksessa erittelen ja tarkastelen näitä tunnuspiirteitä ja muodostan oman käsitykseni siitä, mitä kumppanuudella tarkoitetaan ja miten kumppanuus voidaan ymmärtää sopimusoikeudellisesta näkökulmasta.

Liikesalaisuuden käsite on vakiintunut suomalaiseen lainsäädäntöön vuonna 2018 voimaan tulleen liikesalaisuuslain myötä. Kyseisessä laissa määritellään, mitä liikesalaisuudessa tarkoitetaan. Tätä ennen termistö on ollut kirjavaa, eikä selkeää määritelmää liikesalaisuudelle ole ollut laista löydettävissä. Tutkimuksen kannalta on olennaista selvittää, mitä liikesalaisuus lain mukaan tarkoittaa. Toisaalta on syytä huomioida myös se, että osapuolten täydentäessä suojaa sopimusoikeuden keinoin, on heidän mahdollista myös määritellä liikesalaisuus tai luottamuksellinen tieto eri tavalla kuin se on laissa määritelty.

1.3 Metodi, rakenne ja lähdeaineisto

Tässä tutkimuksessa käytetään oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää eli lainoppia.¹⁸ Tavoitteena on voimassa olevan oikeuden avulla tulkita ja systematisoida lain liikesalaisuuksille antamaa suojaa kumppanuussuhteessa ja erityisesti sen päätyttyä. Toisena tavoitteena on selvittää, miten lain antamaa suojaa voidaan täydentää sopimusoikeudellisin keinoin.

Tutkimuksessa käytetään oikeuslähteitä niiden etusijajärjestyksen mukaisesti. Oikeuslähdeopin mukaisesti laki on kaikkein vahvimmin velvoittava lähde.¹⁹ Tutkimus onkin ensisijaisesti voimassa olevaan lakiin perustuvaa. Tämän tutkimuksen kannalta tärkein laki on liikesalaisuuslaki, mutta myös esimerkiksi lakia sopimattomasta menettelystä

¹⁷ Katso aiheesta esim. Huhtamäki 2014, s. 252–255.

¹⁸ Ks. Husa ym. 2010, s. 20.

¹⁹ Koskinen & Virta 1996, s. 3–4.

elinkeinotoiminnassa (1061/1987 myöhemmin SopMenL) sekä rikoslakia (39/1889 myöhemmin RL) hyödynnetään tutkimuksessa.

Lakia heikommin velvoittavia oikeuslähteitä ovat lainsäätäjän tarkoitus ja tuomioistuinratkaisut.²⁰ Lainsäätäjän tarkoituksella on tutkimuksessa keskeinen rooli, sillä sen avulla voidaan tulkita lakitekstiä, joka itsessään saattaa jättää monia asioita epäselväksi. Lainsäätäjän tarkoitus ilmenee lainvalmisteluaineistosta eli esimerkiksi hallituksen esityksistä sekä valiokuntamietinnöistä.²¹ Lainvalmisteluaineistoon perehtyminen on tärkeää etenkin liikesalaisuuslain tulkinnan osalta, sillä siihen liittyvää muuta tulkintamateriaalia lainuutuuden vuoksi rajallisesti saatavilla. Lainvalmisteluaineiston merkitys lähteenä on suuri etenkin tutkimuksen toisessa luvussa, jossa käsitellään liikesalaisuuksien lakisääteistä suojaa. Tuomioistuinratkaisuilla ei tässä tutkimuksessa ole suurta roolia, sillä tutkimusaiheeseen liittyvää oikeuskäytäntöä ei juuri ole saatavilla. Tämä johtunee siitä, että suurin osa aiheeseen liittyvistä riidoista on ratkaistu välimiesoikeudessa. Näin ollen tutkimuksessa ei esitellä oikeustapauksia.

Vahvasti ja heikosti velvoittavien oikeuslähteiden lisäksi sallittuja oikeuslähteitä ovat oikeustiede sekä esimerkiksi oikeushistoria, reaaliset argumentit sekä arvot.²² Sallituista oikeuslähteistä oikeustiede on tämän tutkimuksen kannalta merkityksellinen. Tutkimuksessa on käytetty lähteenä monipuolisesti oikeuskirjallisuutta. Oikeuskirjallisuuden rooli lähteenä korostuu erityisesti tutkielman ensimmäisessä sekä kolmannessa luvussa. Tutkimuksen alussa pyritään selventämään, mitä tarkoitetaan tutkimuksen kannalta keskeisillä käsitteillä kumppanuus sekä liikesalaisuus. Kumppanuuden käsitteen määrittelyssä on hyödynnetty pääasiassa oikeuskirjallisuutta, sillä kumppanuuden virallista määritelmää ei löydy laista. Liikesalaisuuden käsitteen määrittely on hieman haastavaa laissa sekä oikeuskirjallisuudessa esiintyvän termistön kirjavuuden vuoksi. Lähtökohdaksi liikesalaisuuden määritelmälle on valittu liikesalaisuuslaista löytyvä liikesalaisuuden määritelmä. Kyseisen määritelmän sisältöä ei kuitenkaan lain esitöissä ole avattu kovinkaan paljon, ja lainuutuuden vuoksi siitä ei ole vielä oikeuskirjallisuudessa ehditty juuri kirjoittaa. Tämän vuoksi liikesalaisuuden käsitteen määrittelyssä on jouduttu pitkälti tukeutumaan siihen, mitä yrityssalaisuudesta on kirjoitettu ennen liikesalaisuuslain voimaantuloa ja

²⁰ Ibid.

²¹ Husa ym. 2010, s. 49.

²² Koskinen & Virta 1996, s. 88–123.

liikesalaisuuden käsitteen vakiintumista. Käsitteen sisältöä ei kuitenkaan uuden lain myötä ole ollut tarkoitus muuttaa, vaan ainoastaan yhdenmukaistaa laissa esiintyvää termistöä.²³ Tästä johtuen liikesalaisuuden käsitteen määrittelyssä voi nähdäkseni tukeutua siihen, miten yrityssalaisuutta on määritelty.

Tutkimuksen kolmannessa luvussa perehdytään lain liikesalaisuuksille kumppanuussuhteessa antamaan suojaan. Tässä yhteydessä tärkeimmiksi lähteiksi nousevat luonnollisesti liikesalaisuuslaki sekä lain esityöt (HE 49/2018). Aiheesta on sen uutuuden vuoksi kirjoitettu vasta melko vähän, mutta lähteenä on käytetty myös joitain aiheeseen liittyviä artikkeleita. Lain antaman suojan käsittelyn yhteydessä vertaillaan myös hieman nykytilannetta liikesalaisuuslakia edeltävään oikeustilaan sekä tarkastellaan lain antaman suojan puutteita. Koska tutkimuksen näkökulma on ennakoiva, oikeudellisia seuraamuksia käsitellään tässä luvussa vain pintapuolisesti.

Neljännessä luvussa keskitytään tarkastelemaan, miten lain liikesalaisuuksille antamaa suojaa voidaan täydentää ja suojan tasoa parantaa erillisen salassapitosopimuksen avulla. Tarkastelua tehdään ennakoivasta näkökulmasta. Ennakoivalla näkökulmalla tarkoitetaan, että tutkimuksessa pyritään löytämään ratkaisuja, joiden avulla riskit liikesalaisuuksien väärinkäyttöön voidaan ennalta minimoida, eikä keskitytä pelkästään jälkikäteisesti oikeudellisesti pitävien ratkaisujen löytämiseen. Tarkoituksena on kiinnittää huomiota siihen, että kumppanit pystyisivät sopimaan liikesalaisuuksien salassapidosta niin, että sopimus vastaa heidän todellista tahtoaan. Ennakoivassa sopimisessa on siis kyse yhteistyön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta sekä ongelmien ennaltaehkäisystä ja riskien hallinnasta.²⁴ Ennakoivan oikeusajattelun näkökulmaa tutkimukseen on haettu Soile Pohjosen toimittamista teoksista *Ennakoiva sopiminen* sekä *Ex ante*.

Neljännessä luvussa ensin eritellään, mitä hyötyä salassapitosopimuksen tekemisestä on verrattuna tilanteeseen, että liikesalaisuuksien suoja on jätetty pelkästään lain varaan. Tämän jälkeen käydään läpi salassapitosopimuksen sisältöä keskittyen siihen, miten tiettyjen lain antaman suojan puutteita voidaan korjata.

Neljännän luvun yksi keskeisimmistä kirjallisuuslähteistä on Vapaavuoren teos *Yrityssalaisuudet, liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset* (2016). Kyseistä teosta on käytetty

²³ HE 49/2018 vp. s. 58.

²⁴ Pohjonen 2002, s. v.

tutkimuksessa lähteenä runsaasti, sillä siinä käsitellään tämän tutkimuksen aihetta kattavasti ja monipuolisesti. Tässä tutkimuksessa näkökulma on kuitenkin rajatumpi ja asioita käsitellään hieman eri näkökulmasta, kuin kyseisessä teoksessa. Muita tärkeitä lähteitä ovat esimerkiksi Hemmon sopimusoikeudelliset perusteokset.

Harmillisesti Klaus Nyblinin teos *Liikesalaisuuksien suoja* julkaistiin vasta tämän tutkielman ollessa viimeistelyvaiheessa, eikä sitä näin ollen ole hyödynnetty tutkimuksessa.²⁵ Kyseinen teos olisi ollut tutkimuksen kannalta hyvin mielenkiintoinen ja se sisältäisi uusia tulkintoja tutkimusaiheen kannalta oleellisista kysymyksistä.

²⁵ Kirja julkaistaan 6/2019.

2 Kumppanuus ja liikesalaisuus

2.1 Kumppanuuden määritelmä

2.1.1 Kumppanuus liiketoiminnan näkökulmasta

Kumppanuus on käsitteenä moniulotteinen eikä sille ole olemassa yhtä oikeaa määritelmää. Monet tutkijat ovat kuitenkin pyrkineet selventämään kumppanuuden käsitettä esimerkiksi verkostomaista liiketoimintaa käsittelevässä kirjallisuudessa.²⁶ On mahdotonta yksiselitteisesti määritellä milloin kahden yrityksen välinen suhde on kumppanuutta ja milloin ei. Kumppanuussuhteeseen katsotaan kuitenkin liittyvän tiettyjä piirteitä, joita tässä luvussa tarkemmin esitellään. Todellisuudessa yritysten välinen yhteistyö siis sijoittuu ikään kuin portaattomalle asteikolle, jonka toisessa ääripäässä on täysin markkinaehtoinen toiminta ja toisessa päässä kumppanuuden ideaalityyppi. Mitä enemmän suhde pitää sisällään kumppanuuden piirteitä, sitä vahvemman kumppanuudesta on kyse.²⁷

Olli Välimäki on määritellyt kumppanuuden seuraavasti:

Kumppanuus on kahden yrityksen välistä tavoitteellista, tarkoituksenmukaista, lisäarvoa osapuolille tuottavaa, tiivistä, pitkäjänteistä, luottamukseen ja avoimeen informaatioon perustuvaa yhteistyötä, joka on sopimuksella vahvistettu.²⁸

Seuraavaksi avataan kyseistä määritelmää hieman tarkemmin.

Kumppanuussuhteessa kaiken voidaan nähdä perustuvan luottamukseen sekä vuorovaikutukseen, ja kumppanuussuhteen edut suhteessa muihin liiketoiminnan harjoittamisen muotoihin syntyvätkin juuri näistä elementeistä. Tämä johtuu siitä, että luottamuksen ja vuorovaikutuksen on todettu laskevan kustannuksia sekä tehostavan toimintaa yritysten välillä. Vaihdamme kustannusten aleneminen perustuu siihen, että kilpailuttamisesta johtuvat kustannukset ovat pienemmät, kuin markkinaehtoisessa järjestelmässä. Luottamus alentaa myös suojautumisen aiheuttamia kustannuksia, kun yritysten ei tarvitse pelätä kumppanin opportunistista käyttäytymistä ja pyrkiä jatkuvaan valvontaan ja aukottomiin

²⁶ Ks. esim. Vesalainen 2006, Saarnilehto ym. 2013.

²⁷ Vesalainen 2006, s. 4.

²⁸ Välimäki 2014, s. 168.

sopimukseen. Toiminta tehostuu sitä mukaa, kun yritykset oppivat tuntemaan toistensa toimintatavat ja saavat hiottua yhteistyönsä saumattomaksi.²⁹

Kumppanuudessa kaikkea ei kuitenkaan voi perustaa pelkästään luottamuksen varaan, vaan tarvitaan jonkin verran myös hierarkkista ohjausta. Hierarkkisella ohjauksella tarkoitetaan sitä, että kumppanuus on sopimuksella vahvistettu ja sopimuksessa on sovittu tietyistä säännöistä sekä vaatimuksista, joita suhteessa tulee noudattaa. Tällaisia sääntöjä ja vaatimuksia voivat olla esimerkiksi tietyistä palaveri- ja raportointikäytännöistä sekä työnjaosta ja vastuuhenkilöistä sopiminen.³⁰ Myös liikesalaisuuksien salassapidosta sopiminen on hierarkkista ohjausta.

Kumppanuuden tulee tuottaa kummallekin osapuolelle lisäarvoa. Kumppanuuteen halutaan siis ryhtyä sellaisen yrityksen kanssa, joka on kilpailukykyinen ja jonka kanssa yhteistyössä saavutetaan parhaat edut. Ympäröivät markkinat ja kilpailu ovat siis läsnä myös kumppanuussuhteissa ja yritysten tulee jatkuvasti kehittyä myös itsenäisesti. Mikäli kumppaniyritys ei ole kilpailukykyinen, ei yhteistyö ehkä ole enää tarkoituksenmukaista ja kumppania on syytä vaihtaa.³¹ Luottamuksen ja toimivan vuorovaikutuksen kehittymisen on kuitenkin hidasta, joten lähtökohtaisesti kumppanuudessa pyritään pitkäjänteiseen yhteistyöhön.

Kumppanuudessa yhdistyvät siis sosiaalinen ohjaus, hierarkkinen ohjaus sekä markkinaohjaus.³² Näiden ohjausmekanismien vahvuus vaihtelee sen mukaan, missä kehitysvaiheessa kumppanuus on ja kuinka syvästä yhteistyöstä on kyse.

Kumppanuuden väljin muoto on operatiivinen kumppanuus. Todellisuudessa yritykset eivät monesti edes miellä operatiivista kumppanuutta varsinaiseksi kumppanuudeksi, vaikka se täyttääkin osan kumppanuuden piirteistä.³³ Operatiiviseen kumppanuuteen ryhtymisen motiivina on yleensä kustannusten alentaminen sekä toimintojen virtaviivaistaminen. Yhteistyö siis antaa yrityksille mahdollisuuden keskittyä omiin ydintoimintoihinsa.

²⁹ Saarnilehto ym. 2013, s. 94–95.

³⁰ Ibid. s. 91.

³¹ Ibid. s. 92–93.

³² Ibid. s. 90.

³³ Välimäki 2014, s. 191.

Operatiivisessa kumppanuudessa on yleensä määritelty selkeästi kumppanin osapuolen vastuut ja suoritukset. Kyse on yleensä siis valmiiden ja ennalta määriteltyjen tuotteiden tai palvelukokonaisuuksien tuottamisesta yhdessä.³⁴ Operatiivisessa kumppanuudessa markkinaohjauksen ja hierarkkisen ohjauksen rooli on siis suurempi kuin sosiaalisen ohjauksen, eli luottamuksen ja henkilökemioiden rooli.

Operatiivinen kumppanuus voi kehittyessään muuttua taktiseksi kumppanuudeksi. Taktinen kumppanuus eroaa operatiivisesta kumppanuudesta siten, että siinä uuden oppimisen halu korostuu. Osapuolet eivät siis enää pyri ainoastaan välittömään taloudelliseen hyötyyn, vaan pyrkivät yhdistämään prosessejaan, poistamaan päällekkäisyyksiä ja yhdenmukaistamaan toimintakulttuurejaan.³⁵ Operatiivisessa kumppanuudessa luottamuksen merkitys korostuu, kun osapuolet paljastavat toisilleen yhä enemmän tietoa itsestään ja toiminnastaan. Taktisessa kumppanuudessa sosiaalisen ohjauksen määrä suhteessa hierarkkiseen ja markkinaohjaukseen siis kasvaa.³⁶

Kumppanuuden tiivein ja kehittynein muoto on strateginen kumppanuus. Strategisessa kumppanuudessa yritykset pyrkivät yhdistämään tietopääomansa ja tavoittelevat uutta liiketoimintaa, uutta osaamista, uutta tuottavuuden tasoa sekä erilaisia innovaatioita.

Käytännön tasolla strategista kumppanuutta voi olla esimerkiksi kahden yrityksen välinen tutkimukseen ja tuotekehitykseen perustuva yhteistyö. Osapuolten keskinäinen riippuvuus lisääntyy ja luottamuksen merkitys korostuu, kun kumppanukset jakavat liikesalaisuuksiaan yhteiseen käyttöön. Strategiseen kumppanuuteen liittyy suurimmat riskit, mutta sillä on myös suurimmat lisäarvon tuottomahdollisuudet.³⁷

Tässä tutkimuksessa puhuttaessa kumppanuudesta, tarkoitetaan nimenomaan tiiviimpiä taktisia sekä strategisia kumppanuuksia. Tämä johtuu siitä, että yleensä vasta taktisen ja strategisen kumppanuuden vaiheissa yhteistyö on sillä tasolla, että osapuolet alkavat jakaa omia liikesalaisuuksiaan yhteiseen käyttöön, jolloin liikesalaisuuksien suojaamisen tarve korostuu.

³⁴ Stähle & Laento 2000, s. 81–85.

³⁵ Ibid. s. 92.

³⁶ Välimäki 2014, s. 197.

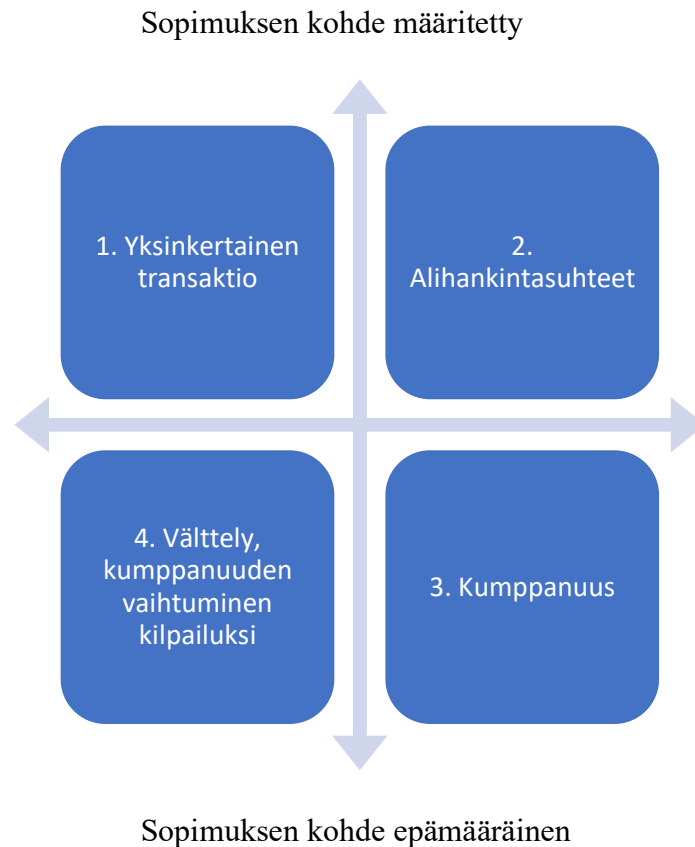
³⁷ Ibid. s. 198–199.

2.1.2 Kumppanuus juridisesta näkökulmasta

Edellä on pyritty selventämään mitä kumppanuudella tarkoitetaan liiketoiminnallisesta näkökulmasta. Vielä on kuitenkin syytä perehtyä siihen, mitä kumppanuus tarkoittaa juridisessä mielessä. Toisin sanoen, miten kumppanuus juridisesti eroaa muista kahden yrityksen välisistä suhteista. Kuten jo edellä on mainittu, kumppanuudessa on kyse kahden yrityksen välisestä yhteistyö- ja luottamussuhteesta, joka on sopimuksella vahvistettu. Näistä tuntomerkeistä *sopimus* nousee juridiikan kannalta mielenkiintoiseksi tarkastelun kohteeksi.

Kumppanuussuhde on siis sopimuksella vahvistettu. Tämä ei kuitenkaan riitä erottamaan kumppanuussuhdetta muista yritysten välisistä liikesuhteista, sillä myös täysin markkinaehtoinen yksittäisen transaktion pituinen suhde on lähes poikkeuksetta sopimuksella vahvistettu. On siis syytä perehtyä siihen, miten sopimukset kumppanuussuhteessa eroavat muista yritysten välisistä yhteistyösopimuksista.

Seuraavan kuvion avulla pyritään selventämään, miten sopimusten luonne eroaa yritysten erilaisissa yhteistyömuodoissa.

Kuvio 1. Sopimustoiminnan ulottuvuudet³⁸

Yritysten välinen yhteistyö voi siis pääpiirteissään olla yksinkertaista vaihdantaa, alihankintaan perustuvaa yhteistyötä tai kumppanuutta. Kumppanuuden kahdesta muusta yhteistyön muodosta erottaa ensinnäkin se, että kumppanuudessa on kyse kestosopimuksesta, kun taas vaihdannassa ja alihankinnassa on kyse kertosopimuksesta. Kertosopimuksissa yritykset siis toteuttavat tietyn vaihdantatoimen, esimerkiksi esineen kaupan tai tietyn palvelun, ja sen jälkeen yritysten sopimussuhde päättyy.³⁹ Kestosopimuksessa kyse on sen sijaan jatkuvasta yhteistyöstä eikä yksittäisistä suorituksista.⁴⁰

Myös yritysten välinen vuorovaikutuksen luonne erottaa kumppanuuden muusta yhteistoiminnasta. Edellä esitetyssä kuviossa vasemmalla korostuu yritysten vastakkaiset edut sekä kilpailu. Tällöin yritysten välinen vuorovaikutus on lähinnä joko markkinoihin perustuvaa vaihdantaa eli yksinkertaisia transaktioita (kenttä 1) tai sitten vuorovaikutusta ja

³⁸ Pohjonen 2002, s. 320.

³⁹ Hemmo 2003, s. 33–35.

⁴⁰ Lindfelt 2011, s. 196.

yhteistoimintaa ei ole lainkaan (kenttä 4). Oikealla puolestaan korostuu yritysten välinen yhteistyö sekä yhteinen etu. Tällöin yritysten välillä voi olla alihankintasuhde (kenttä 2) tai kumppanuussuhde (kenttä 3).

Kun pyritään tekemään eroa kumppanuuden sekä muiden yritysten välisten vuorovaikutuksen muotojen kanssa, voidaan kiinnittää huomiota sopimusten laatuun. Kuviosta 1 nähdään, että sekä yksinkertaisten transaktioiden kohdalla että alihankintasuhhteessa sopimuksen kohde on tarkasti määritetty. Sen sijaan kumppanuudessa sopimuksen kohdetta ei ole tarkasti määritetty. Sopimuksen luonne on siis se, mikä erottaa kumppanuuden muusta yritysten välisestä yhteistyöstä.

Kumppanuussuhteelle on tyypillistä, että kumppanuuden alkuvaiheessa yhteistyö vielä hakee muotoaan. Tällöin se, mistä tulisi sopia on vasta hauras visio, joka kehittyy ja täsmentyy yhteistyön edetessä. Näin ollen on vaikea tarkasti määrittellä osapuolten rooleja, vastuita ja oikeuksia samaan tapaan kuin esimerkiksi alihankintasuhhteessa. Kumppanuuden alkaessa on siis mahdotonta laatia kaikenkattavaa sopimusta koko suhteen ajan pätevistä yhteistoiminnan ehdoista. Toimivampi tapa on kumppanuuden alkaessa laatia vain niin sanottu puitesopimus, jossa sovitaan asioista niissä määrin, kun kumppanuuden alussa on mahdollista. Tätä sopimusta päivitetään ja tehdään mahdollisesti uusia sopimuksia sitä mukaa kun yhteistoiminta kehittyy ja asiat selkiytyvät. Kumppanuuden kohdalla onkin mielekkäämpää puhua sopimustoiminnasta kuin yksittäisestä sopimuksesta.⁴¹ Nämä erityispiirteet tulee ottaa huomioon pohdittaessa sitä, miten yritys voi sopimusten avulla suojata liikesalaisuuksiaan kumppanuussuhteessa.

Esimerkkinä kumppanuusmuotoisesta yhteistyöstä voidaan esittää tilanne, jossa terveydenalan ammattilaisten muodostama yritys saa liikeidean uudesta terveyttä edistävästä sovelluksesta. He tarvitsevat kumppanikseen yrityksen, joka hallitsee sovellukseen liittyvän tietoteknisen osaamisen. Sovellusta kehitettäessä on vielä epäselvää, millaiset ihmiset sovellusta käyttäisivät ja millaisia toiminnallisuuksia he sovellukselta toivoisivat. Näin ollen yhteistyön alussa ei voida tarkasti määrittellä, millainen sovellus on tarkoitus luoda, eli sopimuksen kohde on epämääräinen.

⁴¹ Pohjonen 2002, s. 325–326.

Kumppanuksien yrittäessä selvittää, mihin kaikkeen sovellusta voitaisiin käyttää ja millaiseksi se kannattaisi luoda, he joutuvat jakamaan suuren määrän tietoa. Mitä avoimemmin tietoa luovutetaan ja mitä joustavammin yrityksillä on lupa hyödyntää toisiltaan saamaansa tietoa, sitä enemmän kumppanuksilla on aineksia sovelluksen luomiseen. Samalla kuitenkin yritysten pitää yrittää varmistua siitä, ettei toinen osapuoli käytä saamiaan tietoja muihin, kuin kumppanuutta edistäviin tarkoituksiin. Sopimus, joka on ehkä aluksi ollut vain hyvin yksinkertainen puitesopimus, tarkentuu sitä mukaa kun yhteistyö kehittyy ja tietoa jaetaan. Sovellus ei ehkä koskaan tule valmiiksi, vaan sitä on tarkoitus jatkuvasti kehittää asiakkaiden tarpeita paremmin vastaavaksi. Näin ollen kyse ei ole projektista, joka valmistuisi sovelluksen tultua valmiiksi, vaan yritykset ovat loppuun asti riippuvaisia toistensa osaamisesta sekä tiedosta.

Kun sovellus lopulta syystä tai toisesta lakkautetaan, tulee yritysten huolehtia siitä, että jaettuja tietoja ei kumppanuussuhteen päätyttyäkään käytetä väärin. Väärinkäyttöä olisi esimerkiksi se, että tietotekniikan alan yritys kehittelisi uuden sovelluksen tai muun tuotteen, jonka toteuttaisi itse ja hyödyntäisi siinä oikeudettomasti terveysalan yritykseltä saamia tietoja. Yritysten tulisi siis yhteistoiminnan kehittyessä pyrkiä kehittämään myös heidän välistä sopimustaan niin, että se mahdollistaa joustavan ja innovatiivisen yhteistyön, mutta joka suojaa yritysten liikesalaisuuksia väärinkäytöltä.

2.2 Liikesalaisuuden määritelmä

2.2.1 Liikesalaisuus lain mukaan

Liikesalaisuus terminä on vakiintunut suomalaisen lainsäädäntöön uuden liikesalaisuuslain (10.8.2018/595) astuttua voimaan. Aiemmin samasta asiasta puhuttaessa on voitu käyttää myös termiä yrityssalaisuus tai ammattisalaisuus riippuen siitä, mistä laista on ollut kyse. Ennen uutta liikesalaisuuslakia ainoastaan yrityssalaisuuden määritelmä on löytynyt laista, tarkemmin rikoslain 30:11 §:stä. Kaikkien edellä mainittujen termien on kuitenkin yleisesti otaksuttu tarkoittavan samaa asiaa.⁴²

⁴² Vapaavuori 2016, s. 47–48; TaVM 11/2018 vp. s. 4.

Hallituksen esityksen mukaan uuden liikesalaisuuslain myötä terminologiaa oli tarkoitus yhtenäistää niin, että laissa esiintyvät liike- ja ammattisalaisuuden sekä yrityssalaisuuden käsitteet korvattaisiin liikesalaisuuden käsitteellä.⁴³ Tarkoituksena ei kuitenkaan ole muuttaa oikeustilaa siitä, mitä liikesalaisuudella on laissa aiemmin tarkoitettu.⁴⁴ Terminologiaa onkin osittain yhtenäistetty, sillä esimerkiksi työsopimuslaissa (TSL 3:4 §) on otettu käyttöön termi liikesalaisuus ja pykälässä viitataan liikesalaisuuslakiin. Myös rikoslaista on poistettu yrityssalaisuuden määritelmä ja se on korvattu viittauksella liikesalaisuuslakiin (RL 30:11 §). Sen sijaan rikoslain 30:5 § ja 30:6 §:ssä puhutaan ristiriitaisesti edelleen yrityssalaisuudesta.

Liikesalaisuuslaista löytyvä liikesalaisuuden määritelmä on säädetty vastaamaan EU:n liikesalaisuusdirektiivistä löytyvän liikesalaisuuden määritelmää. Liikesalaisuuslain mukaan liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa:

- a) joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa;
- b) jolla a alakohdassa tarkoitettujen ominaisuuksien vuoksi on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa; ja
- c) jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi;

Lain mukaan tietoa voidaan siis pitää liikesalaisuutena, mikäli tieto on salaista, sillä on taloudellista arvoa ja salaisuuden säilyttämiseksi on ryhdytty kohtuullisiin toimenpiteisiin.⁴⁵

Verrattaessa liikesalaisuuslain liikesalaisuuden määritelmää entiseen RL 30:11 §:n määritelmään voidaan todeta, että niiden sisältö on lähes identtinen:

Yrityssalaisuudella tarkoitetaan tässä luvussa liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle.

⁴³ HE 49/2018 vp. s. 1–2.

⁴⁴ HE 49/2018 vp s. 58.

⁴⁵ HE 49/2018 vp. s. 13.

Liikesalaisuuslaista löytyvän liikesalaisuuden käsitteen sekä rikoslaista löytyvän yritys-salaisuuden käsitteen sisällön samanlaisuus johtuu siitä, että molemmat perustuvat TRIPS-sopimuksen⁴⁶ 39 artiklan 2 kohtaan. Määritelmän mukaan liikesalaisuuden tulee täyttää seuraavat kolme elementtiä: 1) salaisuus (luottamuksellisuus), 2) taloudellinen arvo sekä 3) kohtuulliset toimenpiteet salaisuuden säilyttämiseksi.⁴⁷

Liikesalaisuuden ensimmäinen tunnusmerkki eli tiedon salaisuus tai luottamuksellisuus tarkoittaa, että liikesalaisuus ei voi olla yleisesti tunnettua tai ”alan ihmisten” keskuudessa helposti saatavilla olevaa tietoa. Liikesalaisuus ei myöskään voi olla sellaista tietoa, joka on helposti selvitettävissä markkinoilla olevaa tuotetta tutkimalla. Liikesalaisuus voi kuitenkin olla useammankin tahon tiedossa, mikäli kaikki osapuolet huolehtivat liikesalaisuuden salassapidosta.⁴⁸ Näin ollen tieto voi säilyttää liikesalaisuuden aseman siitä huolimatta, että yritys paljastaa tiedon kumppanilleen.

Liikesalaisuuden toiseksi tunnusmerkiksi on liikesalaisuuslaissa määritelty se, että tiedolla on salaisuutensa vuoksi arvoa elinkeinotoiminnassa.⁴⁹ Tämä edellytys on vanhassa rikoslain määritelmässä muotoiltu hieman toisin. Rikoslain määritelmän mukaan tiedon ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa. Kuitenkin näidenkin muotoilujen voidaan katsoa tarkoittavan pohjimmiltaan samaa asiaa, sillä kun tieto pidetään salassa, sillä on kaupallista arvoa, mutta jos tieto paljastuu, kaupallinen arvo menetetään eli aiheutuu taloudellista vahinkoa.⁵⁰

Liikesalaisuutena ei siis voida pitää sellaista tietoa, jonka tiedon haltija syystä tai toisesta tahtoo pitää salassa, mutta jolla ei ole lainkaan kaupallista arvoa. Sitä millaisella tiedolla voidaan katsoa olevan kaupallista arvoa ei kuitenkaan ole tarkemmin määritelty, vaan kyse on pitkälti tiedon haltijan subjektiivisesta käsityksestä. Kuitenkin voidaan sanoa, että esimerkiksi vanhentuneella tiedolla ei välttämättä enää ole kaupallista arvoa, jolloin se menettäisi liikesalaisuuden asemansa.⁵¹

⁴⁶ Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen (SopS 5/1995) liittyvä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kaupan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)

⁴⁷ HE 49/2018 vp. s. 13.

⁴⁸ Vapaavuori 2016, s. 45.

⁴⁹ HE 49/2018 vp. s. 58.

⁵⁰ Vapaavuori 2016, s. 71–72.

⁵¹ Vapaavuori 2016, s. 63–64.

Liikesalaisuuslain kolmas edellytys, eli toimenpiteisiin ryhtyminen liikesalaisuuden säilyttämiseksi on kumppanuussuhteita ajatellen olennaisin edellytys. Jos siis yritys paljastaa liikesalaisuutensa kumppanilleen, eikä pyri estämään kumppaniaan käyttämästä liikesalaisuutta väärin, tieto menettää liikesalaisuuden asemansa. Yritys voi osoittaa salassapitotahtonsa ja säilyttää tiedon liikesalaisuuden aseman esimerkiksi sopimalla erikseen salassapidosta luovuttaessaan tietoa toiselle yritykselle.⁵² Asiaa käsitellään tarkemmin luvussa 4.2.

Liikesalaisuudet voidaan hahmottamisen helpottamiseksi jakaa teknisiin ja taloudellisiin.⁵³ Teknisiä liikesalaisuuksia ovat esimerkiksi prototyypit, tietokoneohjelmistot tai valmistusohjeet. Taloudellisia yrityssalaisuuksia puolestaan ovat esimerkiksi strategiat, henkilöstö- ja asiakastiedot sekä myyntitiedot.⁵⁴ Tällä jaolla ei käytännössä ole merkitystä muutoin kuin asian jäsentämisen kannalta, sillä sekä taloudelliset että tekniset liikesalaisuudet saavat samanlaista suojaa, mikäli tieto täyttää liikesalaisuuden kolme edellytystä.

Liikesalaisuutena voidaan pitää myös niin sanottua negatiivista tietoa, eli tietoa siitä, että jokin valmistusmenetelmä tai prosessi ei toimi. Tällainen tieto täyttää liikesalaisuuden tunnusmerkit, mikäli yritys pyrkii pitämään tiedon salassa. Tiedolla voidaan katsoa olevan taloudellista arvoa siinä mielessä, että yritys on saattanut käyttää huomattavat määrät varoja tuotekehitykseen, ja jos kilpailija saisi tiedon haltuunsa, se säästyisi samalta vaivalta ja tuotekehityskustannuksilta.⁵⁵

Edellä on esitetty, mitä liikesalaisuudella tarkoitetaan lainsäädännössä. Kuitenkin silloin, kun liikesalaisuuksien suojaamiseksi solmitaan salassapitosopimus, voi liikesalaisuuden haltija erikseen määritellä, mitä liikesalaisuudella kyseisessä sopimuksessa tarkoitetaan. Vaikkakin laissa esiintyvän liikesalaisuuden käsitteen voidaan nähdä olevan melko kattava, saattaa yrityksen hallussa olla myös jotain sellaista luottamuksellista tietoa, joka ei sisälly liikesalaisuuden määritelmään. Jos esimerkiksi tiedolla ei voida katsoa olevan kaupallista arvoa, kyse ei ole liikesalaisuudesta lain tarkoittamassa merkityksessä. Salassapitosopimuksen avulla voidaan kuitenkin suojata myös tällaisia tietoja. Salassapitosopimuksessa voidaan myös täsmentää ja eritellä niitä asioita, jotka kuuluvat salassapidon

⁵² HE 49/2018 vp. s. 58.

⁵³ Vapaavuori 2016, s. 52–53.

⁵⁴ Widerski 2017, s. 136.

⁵⁵ Vapaavuori 2016, s. 74–75.

piiriin. Tällöin molemmille osapuolille on selvää, mitkä tiedot tulee pitää salassa. Asiaan palataan tarkemmin luvussa 4.3.1.

2.2.2 Liikesalaisuus verrattuna tekniseen ohjeeseen

Tekninen ohje on liikesalaisuuden lähikäsite, mutta käsitteillä ei kuitenkaan tarkoiteta samaa asiaa, joten on syytä selvittää mikä erottaa ne toisistaan. Teknisen ohjeen erottaminen liikesalaisuudesta on olennaista siksi, että niiden saamasta suojasta säännellään laissa eri tavalla. Vanhemmassa lainsäädännössä (SopMenL 4:3 §) on vielä erotettu toisistaan tekninen esikuva tai tekninen ohje, mutta uuden liikesalaisuuslain voimaantulon myötä termistöä on yksinkertaistettu ja käsitteet yhdistetty niin, että puhutaan pelkästään teknisestä ohjeesta. Teknisen ohjeen määritelmää ei löydy lainkaan laista, mutta sitä on avattu lain esitöissä.⁵⁶

Tekninen ohje on toimintaohje tai toimintamalli, jolla on taloudellista arvoa ja jota voidaan hyödyntää elinkeinotoiminnassa. Tekninen ohje voi siis olla esimerkiksi kaava, kuvaus, malli, piirros tai resepti. Oikeuskäytännössä teknisenä ohjeena on pidetty esimerkiksi nostolavan piirustuksia (KKO 1991:11). Käytännössä teknisiä ohjeita saatetaan luovuttaa esimerkiksi tuotteen valmistusta varten alihankkijalle tai kumppanille.⁵⁷

Tekninen ohje eroaa liikesalaisuudesta salaisuusvaatimuksen osalta. Kuten edellä on esitetty, liikesalaisuuden suoja perustuu muun muassa siihen, että liikesalaisuuden haltijalla on salassapitotahto ja kohtuullisiin toimenpiteisiin salaisuuden säilyttämiseksi on ryhdytty. Tästä poiketen teknisen ohjeen saama suoja ei perustu salaisuuden olemassaoloon vaan siihen, että tieto on luottamuksellisesti uskottu toiselle liiketarkoituksessa. Teknisenä ohjeena ei kuitenkaan pidetä tietoa, joka on saatavilla julkisesta lähteestä.⁵⁸

Tekninen ohje saattaa täyttää myös liikesalaisuuden määritelmän, mikäli siihen liittyy salassapitotahto.⁵⁹ Tällöin tietoa pidetään liikesalaisuutena eikä teknisenä ohjeena, eli sama tieto ei voi olla molempia yhtä aikaa.⁶⁰ Tässä tutkimuksessa keskitytään nimenomaan siihen, miten yritys voi suojata tietoa, jota se aktiivisesti haluaakin salata ja suojella. Tämän

⁵⁶ HE 49/2018 vp. s. 95–96.

⁵⁷ HE 49/2018 vp. s. 95.

⁵⁸ HE 49/2018 vp. s. 95, Vapaavuori 2016, s. 110.

⁵⁹ HE 49/2018 vp. s. 95.

⁶⁰ TaMV 11/2018 vp. s. 8.

vuoksi teknisten ohjeiden saaman suojan yksityiskohtainen tarkastelu ei ole tarpeen, vaan tarkoituksena on keskittyä ainoastaan liikesalaisuuksiin.

3 Liikesalaisuuksien lakisääteinen suoja

3.1 Normiympäristö

Liikesalaisuuksien suojasta säädetään liikesalaisuuslaissa, rikoslaissa, työsopimuslaissa (55/2001, myöhemmin TSL) sekä laissa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Liikesalaisuuksia suojaavia säännöksiä on runsaasti, mutta kaikki niistä eivät ole olennaisia käsillä olevan tutkimuskysymyksen kannalta. Laista löytyy erilliset säännökset koskien erilaisia liikesalaisuuksien salassapitotarpeita.

Rikoslaissa liikesalaisuuksille suojaava antavat säännökset löytyvät luvusta 30, jossa säädetään elinkeinorikoksista. Liikesalaisuuksia koskevia pykäläiä ovat RL 30:4 §, jossa säädetään yritysvakoilusta, 30:5 §, jossa säädetään yrityssalaisuuden rikkomisesta sekä 30:6 §, jossa säädetään yrityssalaisuuden väärinkäytöstä. Säännöksiä lähemmin tarkasteltaessa huomataan kuitenkin, että ne eivät anna suojaava kumppanuussuhteessa ilmaistuille liikesalaisuuksille.

Yritysvakoilua käsittelevä rikoslain 30:4 § koskee tilanteita, joissa ulkopuolinen on oikeudettomasti saanut yrityssalaisuuden haltuunsa. Myös RL 30:6 §:n soveltaminen edellyttää, että ulkopuolinen on saanut liikesalaisuuden tietoonsa rikoslaissa rangaistavalla teolla. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin vain tilanteisiin, joissa yritys on vapaaehtoisesti luovuttanut tiedon kumppanilleen, jolloin oikeudetonta hankkimista edellyttävät säännökset eivät anna liikesalaisuudelle suojaava.

Joissain liikesalaisuuksia suojaavissa lainkohdissa tekijäpiiri on rajattu niin, että ne eivät koske yritysten välisissä kumppanuussuhteissa luovutettuja liikesalaisuuksia. Esimerkiksi RL 30:5 §:ssä, jossa säädetään yrityssalaisuuden rikkomisesta, on erikseen määriteltä ne tahot, joita kyseinen lainkohta koskee. RL 30:5 §:n mukaan liikesalaisuuden käyttäminen on rangaistavaa, jos sen on saanut tietoonsa laissa nimenomaisesti mainitussa luottamussuhteessa yhtiöön. Tällaisena luottamussuhteena pidetään palvelussuhdetta, kuten työsuhdetta taikka toimimista yhtiön luottamus- tai johtotehtävissä, kuten toimitusjohtajana, hallituksen jäsenenä tai tilintarkastajana. Lainkohta sovelletaan myös sellaiseen tahoon, joka on saanut tiedon suorittaessaan tehtävää liikesalaisuuden haltijan puolesta, tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa. Kumppanuuden voisi kuvitella

lukeutuvan kohtaan ”muu luottamuksellinen liikesuhde”, mutta näin ei kuitenkaan ole. Lain esitöiden mukaan luottamuksellisella liikesuhteella tarkoitetaan nimenomaan ja ainoastaan toimeksiantosuhdetta. Lain kohta antaa siis suojaa tilanteissa, joissa liikesalaisuus on luovutettu esimerkiksi suunnitteluyritykselle, konsultille tai lakimiehelle. Kumppanuudessa ei kuitenkaan katsota olevan kyse toimeksiantosuhteesta.⁶¹ TSL:n säännökset puolestaan antavat suojaa vain työntekijöiden tekemiä rikkomuksia vastaan, joten niiden tarkempi tarkastelu tässä yhteydessä ei ole tarpeen.

Ennen liikesalaisuuslain voimaantuloa SopMenL 4 §:ssä säädettiin liikesalaisuuksien oikeudettomasta hankkimisesta, käyttämisestä ja ilmaisemisesta. SopMenL olikin ainoa laki, joka antoi suojaa yritysten välisissä kumppanuussuhteissa ilmaistuille liikesalaisuuksille. SopMenL:n säännökset koskivat nimenomaan elinkeinoharjoittajien välisiä suhteita, eli rikkomusten seuraukset kohdistuivat yritykseen toisin kuin RL:n ja TSL:n seuraukset, jotka kohdistuvat luonnolliseen henkilöön. Liikesalaisuuslain voimaantulon myötä SopMenL 4 § kuitenkin kumottiin. Näin ollen liikesalaisuuslaki on nykyisin ainoa laki, joka antaa suojaa kumppanuussuhteessa ilmaistulle liikesalaisuuksille. Seuraavaksi perehdytään liikesalaisuuslakiin tarkemmin.

3.2 Liikesalaisuuslain liikesalaisuuksille antama suoja

3.2.1 Liikesalaisuuslain tausta ja tavoitteet

Suomessa astui voimaan uusi liikesalaisuuslaki 10.8.2018. Lain tarkoitus on panna täytäntöön EU:n liikesalaisuusdirektiivi (EU 2016/943). Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden liikesalaisuuksien suojaa koskevaa lainsäädäntöä EU:n tasolla. Liikesalaisuuksia suojaavan sääntelyn tavoitteena on edistää tutkimustyön ja tuotekehityksen avulla tapahtuvaa teknistä ja taloudellista kehitystä.⁶²

Liikesalaisuuslaissa määritellään lain kannalta keskeisimmät käsitteet sekä säädetään liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta, käyttämisestä ja ilmaisemisesta. Uuden lain myötä kansallinen sääntely selkeytyy ja yhtenäistyy, vaikkakin suojan taso pysyy

⁶¹ HE 66/1988 vp. s. 85–86; Vapaavuori 2016, s. 136–137.

⁶² HE 49/2018 vp. s. 11.

Suomen osalta pääpiirteissään entisellään. Liikesalaisuuksien loukkaustilanteissa käytössä olevat oikeussuojakeinot kuitenkin paranevat entiseen verrattuna.⁶³

3.2.2 Liikesalaisuuden haltija ja liikesalaisuutta loukkaava tuote

Liikesalaisuuslain 2 §:ssä on määritelty lain kannalta keskeisimmät käsitteet eli liikesalaisuus, liikesalaisuuden haltija sekä liikesalaisuutta loukkaava tuote. Liikesalaisuuden käsitteeseen onkin perehdytty jo edellä luvussa 2.2. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä perehtyä myös kahteen muuhun tärkeään käsitteeseen.

Liikesalaisuuslain 2 §:n mukaan liikesalaisuuden haltijalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on laillinen määräysvalta liikesalaisuuteen. Lain määritelmä ei ole kovin kattava, eikä käsitettä selvennetä riittävästi myöskään lain esitöissä. Hallituksen esityksessä mainitaan ainoastaan, että tarkoituksena on, että liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan lisäksi myös esimerkiksi lisenssinhaltija voisi puolustaa liikesalaisuutta sen oikeudetonta hankkimista, ilmaisemista tai käyttämistä vastaan.⁶⁴ Liikesalaisuudella voisi siis olla yhtä aikaa monta laillista haltijaa. Tällöin yrityksen luovuttaessa liikesalaisuuksia kumppanilleen, myös kumppanista voisi tulla liikesalaisuuden haltija. Lain esitöissä kuitenkin myös todetaan, että sitä, kenellä on laillinen määräysvalta liikesalaisuuteen, tulisi arvioida tapauskohtaisesti ottaen huomioon esimerkiksi yritysten väliset sopimukset liikesalaisuuden käyttämisestä ja ilmaisemisesta.

Lain esitöistä tai mistään muualtakaan ei käy ilmi, miten liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan asemaan tai oikeuksiin vaikuttaa se, että esimerkiksi myös kumppanista tulee liikesalaisuuden haltija. Se, että liikesalaisuuden vastaanottajalla olisi oikeus puolustaa liikesalaisuutta sen oikeudetonta käyttöä tai ilmaisemista vastaan lisäisi liikesalaisuuden saamaa suojaa. Mutta mikäli liikesalaisuuden vastaanottajasta tulisi liikesalaisuuden haltija, onko hänellä myös vastaavat oikeudet päättää liikesalaisuuden käyttämisestä ja esimerkiksi eteenpäin luovuttamisesta kuin liikesalaisuuden alkuperäisellä haltijalla? Tämä vaikuttaisi täysin epätarkoituksenmukaiselta, mutta lainsäätäjän tarkoitus jää epäselväksi. Tästä syystä onkin tärkeää sopia asiasta kumppanin kanssa erikseen, jotta

⁶³ Virri 2018.

⁶⁴ HE 49/2018 vp. s. 85.

liikesalaisuuden vastaanottajan oikeusasema muodostuu sellaiseksi, kuin liikesalaisuuden alkuperäinen haltija on tarkoittanut.

Liikesalaisuuslain 2 §:ssä määritellään myös liikesalaisuutta loukkaavan tuotteen käsite. Lain sanamuodon mukaan liikesalaisuutta loukkaavalla tuotteella tarkoitetaan tavaraa tai palvelua, jonka suunnittelussa, ominaisuuksissa, toiminnassa, tuotantoprosessissa tai markkinoinnissa saadaan merkittävää hyötyä oikeudettomasti hankitusta, käytetystä tai ilmaistusta liikesalaisuudesta. Sitä, mitä pidetään merkittävänä hyötynä, tulisi arvioida tapauskohtaisesti.⁶⁵ Tämä luonnollisesti lisää epävarmuutta liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan kannalta. Mikäli kumppani nimittäin hyödyntää liikesalaisuutta oikeudettomasti omassa toiminnassaan niin, ettei siitä kuitenkaan katsota saatavan merkittävää hyötyä, ei laki anna suojaa liikesalaisuuden alkuperäiselle haltijalle.

3.2.3 Liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen

Liikesalaisuuslain 4 § on tutkimuskysymyksen kannalta keskeinen, sillä siinä säädetään liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä:

4 § Liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen ja ilmaiseminen

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on hankkinut liikesalaisuuden oikeudettomasti 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta:

- 1) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä;
- 2) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä;
- 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa;
- 4) muulla kuin 1–3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, jos häntä sitoo liikesalaisuuden käyttämisestä tai ilmaisemisesta rajoittava sopimus tai velvoite.

Liikesalaisuutta ei saa palvelusaikanaan oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta toisen palveluksessa ollessaan.

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka tietää tai jonka pitäisi tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen.

⁶⁵ HE 49/2018 vp. s. 85.

Liikesalaisuutta loukkaavien tuotteiden tuotanto, tarjoaminen ja saattaminen markkinoille sekä liikesalaisuutta loukkaavien tuotteiden tuonti, vienti ja varastointi tällaisia tarkoituksia varten katsotaan liikesalaisuuden oikeudettomaksi käyttämiseksi, jos henkilö tietää tai hänen pitäisi tietää, että kysymys on liikesalaisuutta loukkaavasta tuotteesta.

Kumppanuussuhteen kannalta oleelliset kohdat 4 §:ssä ovat toisen momentin kohdat 3 ja 4. Liikesalaisuutta ei siis saa oikeudettomasti käyttää se, joka on saanut tiedon luottamuksellisessa liikesuhteessa. Kumppanuuden katsotaan tässä olevan luottamuksellisen liikesuhteen muoto.⁶⁶ Kielto on ajallisesti rajoittamaton, eli liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti ilmaista tai käyttää myöskään kumppanuussuhteen päätyttyä. On syytä kuitenkin muistaa, että tiedon tullessa julkiseksi se menettää liikesalaisuuden asemansa, ja tällöin myös ajallisesti rajoittamattomat käyttökiellot päättyvät.

Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista myöskään sellainen taho, jota sitoo liikesalaisuuden käyttämistä ja ilmaisemista rajoittava sopimus tai velvoite.⁶⁷ Jos siis kumppanit ovat laatineet liikesalaisuuksia koskevan salassapitosopimuksen, myös 4 §:n toisen momentin 4 kohta antaa liikesalaisuudelle suojaa. Lain kohdan tarkoitus on, että jos kumppanit ovat solmineet keskenään salassapitosopimuksen, liikesalaisuuden oikeudeton käyttö on kiellettyä myös lain mukaan. Tämä taas mahdollistaa laissa mainittujen oikeussuojakeinojen käyttämisen.⁶⁸

Liikesalaisuuden käyttämisen oikeudettomuutta tulee arvioida aina tapauskohtaisesti, eikä siitä ole mahdollista säätää laissa yksityiskohtaisesti. Hallituksen esityksessä ei juuri paneudutakaan siihen, mitä liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen on, vaan eritellään ainoastaan joitain tilanteita, milloin liikesalaisuuden käyttäminen voi olla oikeutettua. Liikesalaisuuden käyttäminen ja ilmaiseminen on luonnollisesti oikeutettua silloin, kun liikesalaisuuden haltija on antanut siihen luvan. Liikesalaisuuden ilmaiseminen ilman haltijan lupaa vaitiolovelvolliselle taholle, kuten asianajajalle, on lähtökohtaisesti

⁶⁶ Liikesalaisuuslain esitöissä luottamuksellisella liikesuhteella ei tarkoiteta vain toimeksiantosuhteita, vaan myös muunlaisia liikesuhteita, kuten kumppanuutta: ”Yritysten väliset yhteistyösuhteet ja niissä käsiteltävät tiedot ovat myös mitä moninaisimpia. Tämän vuoksi ei ole enää perusteltua asettaa liikesalaisuutta koskevaa salassapitovelvollisuutta pelkästään tehtävää toisen puolesta suorittavalle taholle, vaan liikesalaisuuksien oikeudetonta käyttämistä ja ilmaisemista koskevat kiellot on syytä laajentaa koskemaan yleisesti luottamuksellista liikesuhdetta.” (HE 49/2018 vp. s. 89.) Vertaa rikoslain 30:5 §, jossa luottamukselliseksi liikesuhteeksi katsotaan vain toimeksiantosuhte, eikä siis esimerkiksi kumppanuus.

⁶⁷ HE 49/2018 vp. s. 60.

⁶⁸ HE 49/2018 vp. s. 89.

oikeutettua silloin, kun se on asian hoitamisen kannalta välttämätöntä. Liikesalaisuuden ilmaiseminen myös esimerkiksi kilpailuviranomaiselle kilpailulainsäädännön vastaisesta toiminnasta ilmoittamisen yhteydessä voi olla sallittua.⁶⁹

3.2.4 Liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen seuraukset

Liikesalaisuuslain 8 §:ssä säädetään siitä, miten tuomioistuin voi puuttua liikesalaisuuden oikeudettomaan käyttämiseen:

8 § Kielto ja korjaavat toimenpiteet

Sitä, joka vastoin 3 tai 4 §:n säännöksiä on hankkinut tai ilmaissut liikesalaisuuden tai käyttänyt sitä, voi tuomioistuin liikesalaisuuden haltijan vaatimuksesta:

- 1) kieltää ryhtymästä liikesalaisuutta loukkaavaan tekoon tai jatkamasta tai toistamasta liikesalaisuutta loukkaavaa tekoa;
- 2) määrätä vetämään liikesalaisuutta loukkaava tuote pois markkinoilta tai määrätä se muutettavaksi tai hävitettäväksi;
- 3) määrätä kokonaan tai osittain tuhoamaan liikesalaisuuden sisältävät tai sen käsittävät asiakirjat, esineet, materiaalit, aineet tai sähköiset tiedostot tai luovuttamaan ne kokonaan tai osittain liikesalaisuuden haltijalle.

Kielto ilmaista tai käyttää liikesalaisuutta voidaan kohdistaa myös siihen, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta 4 §:n 2–4 momentissa tarkoitetuissa olosuhteissa, jos on ilmeistä, että tämä on ryhtynyt toimenpiteisiin liikesalaisuuden oikeudettomaksi ilmaisemiseksi tai käyttämiseksi.

Kiellosta tai korjaavasta toimenpiteestä ei saa aiheutua turvattavaan etuuteen ja muihin kieltovaatimukseen liittyviin olosuhteisiin nähden kohtuutonta haittaa vastaajalle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle. Kieltoa tai määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Uhkasakon asettamiseen ja tuomitsemiseen maksettavaksi sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990) myös silloin, kun uhkasakon asettaa yleinen tuomioistuin.

Jos siis kumppani oikeudettomasti käyttää kumppanuussuhteen aikana tai sen päätyttyä liikesalaisuutta omiin tarkoituksiinsa, eikä lopeta toimintaansa kumppanin huomautuksesta huolimatta, voi tuomioistuin liikesalaisuuden haltijan vaateesta puuttua asiaan kieltämällä toiminnan jatkamisen. Korjaavilla toimenpiteillä taas tarkoitetaan esimerkiksi tuotteen tai palvelun vetämistä pois markkinoilta, tai tuotteen tai palvelun muuttamista niin, ettei se enää loukkaa liikesalaisuutta. Kieltoa tai korjaavaa toimenpidettä voidaan korostaa uhkasakolla. Tuomioistuin voisi siis kieltää kumppania olemasta

⁶⁹ HE 49/2018 vp. s. 59.

jatkossa rikkomasta sitä lain kohtaa, jota hän on rikkonut. Lisäksi kumppania voidaan samalla kieltää ryhtymästä sellaiseen loukkaavaan tekoon, johon hän ei ole vielä ryhtynyt. Kiellon ulottaminen mahdollisiin tuleviin tekoihin on tarpeen siksi, ettei kumppani saatuaan yhden kiellon yritä hyödyntää liikesalaisuutta toisella tavalla oikeudettomasti.⁷⁰

Tuomioistuimen on mahdollista asettaa liikesalaisuuden käyttökielto kumppanille myös ennen kuin hän on ryhtynyt käyttämään liikesalaisuutta oikeudettomasti. Toimenpide on kuitenkin mahdollinen vain silloin, kun voidaan osoittaa, että on olemassa välitön vaara siitä, että kumppani tulee käyttämään liikesalaisuutta oikeudettomasti. Kyse ei siis ole saman kaltaisesta ennalta ehkäisevästä toimenpiteestä, kuin salassapitosopimuksen käyttökiellossa. Jotta tällainen ennakkollinen kielto voitaisiin asettaa, kumppanin on tullut ryhtyä sellaisiin konkreettisiin toimenpiteisiin, joiden perusteella liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen katsotaan olevan erittäin todennäköistä. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun kumppani tarpeettomasti ja ilman järkevää syytä kopioi itselleen luottamuksellisia dokumentteja.⁷¹

Liikesalaisuuslain 8 §:n mukainen kielto voidaan asettaa liikesalaisuuslain 9 §:n mukaan myös väliaikaisesti siksi aikaa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Väliaikaisen kiellon asettaminen edellyttää, että liikesalaisuuden alkuperäinen haltija pystyy osoittamaan, että luottamuksellinen tieto on liikesalaisuus, osoittaa olevansa liikesalaisuuden oikea haltija ja että liikesalaisuutta on käytetty tai sitä tullaan suurella todennäköisyydellä käyttämään väärin. Väliaikaisen kiellon asettamisen mahdollisuus on liikesalaisuuden haltijan kannalta oleellinen oikeus, sillä lopullisen ratkaisun saaminen voi olla hidas, ja tällä välin voi ehtiä syntymään korvaamatonta haittaa.

Jossain tapauksissa tuomioistuin voi myös vaatia kumppania tuhoamaan tai palauttamaan kaikki liikesalaisuuteen liittyvät dokumentit liikesalaisuuden alkuperäiselle haltijalle. Hallituksen esitys on kuitenkin epäselvä sen osalta, voidaanko dokumenttien palauttamista tai tuhoamista vaatia silloin, kun ne on alun perin tarkoituksellisesti luovutettu kumppanille. Kiellon tai korjaavan toimenpiteen määräämisessä tulee myös ottaa huomioon toimenpiteistä aiheutuvien haittojen suuruus. Jos siis kiellosta tai muista

⁷⁰ HE 49/2018 vp. s. 97–98.

⁷¹ HE 49/2018 vp. s. 98.

toimenpiteistä koituu vastaajalle turvattavaan intressiin nähden kohtuuttoman suurta haittaa, ei toimenpiteisiin ryhdytä. Tämä luonnollisesti heikentää liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan asemaa, sillä toimenpiteisiin ei kaikissa tapauksissa voida ryhtyä. Asiaan palataan luvussa 3.3.

Sen lisäksi että tuomioistuin voi kieltää kumppania käyttämästä liikesalaisuutta oikeudettomasti, voidaan kumppani tuomita myös maksamaan vahingonkorvauksia. Asiasta säädetään liikesalaisuuslain 11 §:ssä:

11 § Hyvitys ja vahingonkorvaus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää liikesalaisuutta 4 §:n vastaisesti, on velvollinen suorittamaan liikesalaisuuden haltijalle kohtuullisen hyvityksen liikesalaisuuden käyttämisestä sekä korvauksen kaikesta vahingosta, jonka loukkaus aiheuttaa.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta hankkii tai ilmaisee liikesalaisuuden 3 tai 4 §:n vastaisesti, on velvollinen korvaamaan liikesalaisuuden haltijalle kaiken vahingon, jonka loukkaus aiheuttaa.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu huolimattomuus on lievää, korvausta voidaan sovitella.

Pykälän ensimmäinen momentti on tutkimusaiheen kannalta toista momenttia oleellisempi, sillä siinä säädetään liikesalaisuuden oikeudettomasta *käyttämisestä*, kun taas toisessa pykälässä säädetään liikesalaisuuden oikeudettomasta *hankkimisesta ja ilmaisemisesta*. Ensimmäisen momentin mukaan lain lähtökohtana on se, että mikäli liikesalaisuutta käytetään oikeudettomasti tahallaan tai huolimattomuudesta, siitä seuraa käyttökorvaus- sekä täysimääräinen vahingonkorvausvelvollisuus.⁷²

Tahallisuuden ja huolimattomuuden arviointi voi osoittautua hankalaksi tilanteissa, joissa kumppanilla on ollut oikeus käyttää liikesalaisuutta molempia kumppania hyödyttävällä tavalla, mutta ei kumppanuuden päätyttyä omaksi edukseen. Liikesalaisuudet ovat monesti luonteeltaan sellaisia, että kun ne on kerran saanut tietoonsa voi olla vaikea antaa niiden olla vaikuttamatta päätöksen tekoon tai toimintatapoihin.⁷³ Liikesalaisuus saattaa

⁷² HE 49/2018 vp. s. 103.

⁷³ Rahnasto 2001, s. 88–89.

sekoittua vastaanottavan yrityksen muihin tietoihin, ja myöhemmin voi olla hyvin vaikea arvioida, onko liikesalaisuutta käytetty vai ei.⁷⁴

Pykälän 3 momentissa mainitaan, että korvausta voitaisiin sovittaa tuottamuksen ollessa lievää. Tuottamuksen laatua tulisi arvioida yleisten vahingonkorvausperiaatteiden avulla.⁷⁵ Lisäksi sovittelun ehtona voitaisiin pitää täysimääräisen vahingonkorvauksen kohtuuttomuutta sekä osapuolten erilaisia varallisuusasemia.⁷⁶ Näyttäisi siis siltä, että lähtökohtaisesti kumppanuussuhteessa luovutettujen liikesalaisuuksien väärinkäyttö ei automaattisesti johda vahingonkorvauksen sovitteluun suhteen erityisestä luonteesta huolimatta. Tämä luonnollisesti parantaa liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan oikeusasemaa, mutta voi olla suuri riski liikesalaisuuden vastaanottajalle.

Liikesalaisuuslain 11 §:n toinen ongelma on korvausten suuruuden arviointi, sillä se voi osoittautua haasteelliseksi.⁷⁷ 1 momentin mukaan kokonaiskorvaus jaetaan käyttökorvaukseen sekä vahingonkorvaukseen. Käyttökorvauksen osalta lainsäätäjän tarkoitus on, että liikesalaisuuden alkuperäinen haltija on oikeutettu hyvitykseen, vaikka hän ei osoittaisikaan kärsineensä oikeudenloukkauksesta taloudellisesti. Korvauksen laskennallisena perusteena voidaan käyttää niin sanottua lisenssimaksua eli maksua, jonka liikesalaisuuden vastaanottaja olisi joutunut maksamaan, mikäli hän olisi pyytänyt lupaa liikesalaisuuden käyttöön. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös liikesalaisuuden arvo osapuolille sekä osapuolten asema.⁷⁸ Todellisuudessa lisenssimaksun suuruuteen perustuva käyttökorvauksen määrän laskeminen voi olla ongelmallista silloin, kuin liikesalaisuus on luonteeltaan sellainen, ettei niitä yleensä lisensoida tai liikesalaisuuden alkuperäinen haltija ei olisi ollut valmis lisensointiin mistään hinnasta.

Mikäli liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä aiheutuu liikesalaisuuden alkuperäiselle haltijalle tosiasiallista vahinkoa, voidaan kumppani tuomita maksamaan käyttökorvauksen lisäksi myös vahingonkorvausta liikesalaisuuslain 11 §:n nojalla. Lähtökohdiana on, että aiheutuneet vahingot korvataan täysimääräisenä. Vahingonkorvauksen määrää arvioitaessa voidaan ottaa huomioon esimerkiksi liikesalaisuuden

⁷⁴ Hemmo 2005, s. 330.

⁷⁵ Yleisistä vahingonkorvausperiaatteista katso esim. Hemmo 2008, s. 451–493.

⁷⁶ HE 49/2018 vp. s. 104.

⁷⁷ Hemmo 2005, s. 329.

⁷⁸ HE 49/2018 vp. s. 103.

kehittämiskustannukset, oikeudenloukkaajan saama perusteeton hyöty sekä liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan kärsimä taloudellinen vahinko, eli saamatta jäänyt voitto.⁷⁹

Oikean vahingonkorvausmäärän selvittäminen voi olla haastavaa.⁸⁰ Ensinnäkin saamatta jääneen voiton arviointi on todellakin vain arviointia, eikä sitä todennäköisesti pystytä luotettavasti laskemaan. Helpompaa olisikin laskea oikeudenloukkaajan saaman perusteettoman hyödyn määrä. Todellisuudessa kuitenkin perusteettoman hyödyn sekä saamatta jääneen voiton määrä voi erota merkittävästi toisistaan, jos kumppani ei ole esimerkiksi pystynyt hyödyntämään liikesalaisuutta yhtä tehokkaasti kuin alkuperäinen haltija olisi pystynyt. Myöskään vahingonkorvausmäärän laskeminen liikesalaisuuden kehittämiskustannusten avulla ei ehkä johda asianmukaiseen tulokseen, sillä liikesalaisuuden kehittämiskustannukset voivat olla suhteettoman pienet siihen nähden millaista taloudellista arvoa sillä on. Riittävien vahingonkorvausten saaminen liikesalaisuuslain nojalla on siis epävarmaa.

3.2.5 Liikesalaisuuslaista aiheutuneet muutokset

Liikesalaisuuksien suojan taso on jo ennen uutta liikesalaisuuslakia ollut Suomessa kohtuullisen hyvä.⁸¹ Uusi laki kuitenkin selkeyttää sääntelyä ja eri lakien välisiä suhteita sekä yhtenäistää termistöä. Uudella liikesalaisuuslailla ei ole vaikutusta rikosoikeudelliseen järjestelmään muilta osin kuin yhdenmukaistettavan liikesalaisuus käsitteen osalta. Mutta kuten edellä kappaleessa 2.1 on selvitetty, ei rikosoikeudellisella järjestelmän tarkastelu ole oleellista käsillä olevan tutkimuskysymyksen kannalta. Sen sijaan on mielenkiintoista tarkastella, miten liikesalaisuuslain säännökset eroavat kumotun SopMenL 4 §:n säännöksistä. Ennen liikesalaisuuslain voimaantuloa oikeutetusti luovutettujen liikesalaisuuksien väärinkäytöstä on säännelty SopMenL 4 §:ssä seuraavasti:

Joka elinkeinonharjoittajan puolesta tehtävää suorittaessaan on saanut tiedon liikesalaisuudesta tai jolle työn tai tehtävän suorittamista varten taikka muuten liiketarkoituksessa on uskottu tekninen esikuva tai tekninen ohje, ei saa sitä oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista.

Lain kohdan mukaan liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka

⁷⁹ HE 49/2018 vp. s. 103–104.

⁸⁰ Hemmo 2005, s. 329.

⁸¹ HE 49/2018 vp. s. 68.

on sen saanut tietoonsa suorittaessaan tehtävää elinkeinoharjoittajan puolesta. Tällä on katsottu tarkoitettavan elinkeinoharjoittajan toimeksiannosta työskentelevää tahoja, kuten markkinointiyhtiötä, lakimiestä tai konsulttia.⁸² Kumppanuussuhteessa ei kuitenkaan ole kyse toimeksiannosta, jolloin tämä lainkohta ei kumppanuussuhteisiin soveltuisi. Pykälässä säädetään myös, että liiketarkoituksessa uskottu teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen oikeudeton käyttö tai ilmeiseminen on kielletty. Tekninen esikuva tai ohje on kuitenkin eri asia kuin liikesalaisuus. Asiaa on käsitelty tarkemmin luvussa 2.2.2.

SopMenL 4 § ei siis näyttäisi antavan suojaa kumppanuussuhteessa luovutettujen liikesalaisuuksien väärinkäyttöä vastaan. Uuden liikesalaisuuslain 4 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan puolestaan liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista taho, joka on saanut sen tietoonsa suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai *muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa*. Näin ollen uusi laki antaa toimeksiantosuhteiden lisäksi suojaa myös kaikille muille luottamuksellisille liikesuhteille, jollaiseksi kumppanuuden voidaan katsoa lukeutuvan.⁸³ Näiltä osin uusi laki tarjoaa siis entistä kattavampaa suojaa. SopMenL:ssä ei ole myöskään ollut liikesalaisuuslain 4 §:n 4 kohtaa vastaavaa säännöstä, joka antaa suojaa liikesalaisuuksille tilanteissa, joissa asiasta on solmittu salassapitosopimus. Voidaan siis todeta, että vaikka lakiuudistus ei ole tuonut mukaan yleisesti ottaen suuria muutoksia, juuri käsillä olevan tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia muutoksia on tullut.

3.3 Puutteet lain antamassa suojassa

Liikesalaisuuden määritelmän joustamattomuus

⁸² Vapaavuori 2016, s. 165. Lain kohtaa tulee ilmeisesti tulkita sillä lailla tarkasti, että *elinkeinoharjoittajan puolesta tehtävää suorittavalla taholla* tarkoitetaan nimenomaan *toimeksiantosuhdetta* eikä mitä tahansa liikesuhdetta. Lisäksi lain kohta antaa suojaa ainoastaan toimeksiantajalle toimeksisaajan väärinkäytöstä kohtaan eikä toisinpäin.

⁸³ Liikesalaisuuslain myötä suoja alaa on ollut tarkoitus laajentaa toimeksiantosuhteista kaikkiin luottamuksellisiin liikesuhteisiin: ”Yritysten väliset yhteistyösuhteet ja niissä käsiteltävät tiedot ovat myös mitä moninaisimpia. Tämän vuoksi ei ole enää perusteltua asettaa liikesalaisuutta koskevaa salassapitovelvollisuutta pelkästään tehtävää toisen puolesta suorittavalle taholle, vaan liikesalaisuuksien oikeudetonta käyttämistä ja ilmaisemista koskevat kiellot on syytä laajentaa koskemaan yleisesti luottamuksellista liikesuhdetta.” HE 49/2018 vp. s. 89.

Yhtenä heikkoutena lain liikesalaisuuksille antamassa suojassa voidaan nähdä liikesalaisuuden käsitteen joustamattomuus ja tarkkarajaisuus, eli se että laki antaa suojaa vain sellaiselle tiedolle, joka täyttää tietyn liikesalaisuuden määritelmän. Tämän määritelmän ulkopuolelle jääviä tietoja laki ei suojaa liikesalaisuutena. Tieto saattaa kuitenkin saada jonkinlaista suojaa, mikäli sen katsotaan olevan tekninen ohje. Liikesalaisuuslain 7 §:ssä säädetään teknisen ohjeen oikeudettomasta käyttämisestä ja ilmaisemisesta seuraavasti:

Teknistä toimintaohjetta tai toimintamallia (tekninen ohje), joka ei ole yleisesti saatavilla, ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, jolle se on uskottu työn tai tehtävän suorittamista varten taikka muuten liiketarkoituksessa.

Teknistä ohjetta loukkaavien tuotteiden tuotanto, tarjoaminen ja saattaminen markkinoille sekä teknistä ohjetta loukkaavien tuotteiden tuonti, vienti ja varastointi tällaisia tarkoituksia varten katsotaan teknisen ohjeen oikeudettomaksi käyttämiseksi, jos henkilö tietää tai hänen pitäisi tietää, että kysymys on teknistä ohjetta loukkaavasta tuotteesta.

Lain kohdan perusteella liiketarkoituksessa luovutettuja teknisiä ohjeita ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista. Näin ollen näyttäisi, että laki suojaa samalla tavalla kumppanuussuhteessa luovutettuja tietoja riippumatta siitä, onko kyseessä tekninen ohje vai liikesalaisuus. Ero kuitenkin ilmenee, kun tarkastellaan teknisen ohjeen oikeudettomasta käytöstä aiheutuvia seurauksia:

15 § Teknisen ohjeen väärinkäyttö

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen 7 §:n 1 momentin vastaisesti tahallaan ilmaisee teknisen ohjeen tai käyttää teknistä ohjetta, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, teknisen ohjeen väärinkäytöstä sakkoon.

Teknisen ohjeen väärinkäytöstä voidaan siis lain mukaan tuomita ainoastaan sakkoon. Näin ollen oikeudenloukkauksesta koituvat mahdolliset seuraamukset ovat teknisen ohjeen väärinkäytön kohdalla laimeammat kuin liikesalaisuuden väärinkäytön kohdalla. Liikesalaisuuden väärinkäytöstä aiheutuvia seurauksia on käsitelty edellä luvussa 3.2.4. Näin ollen, vaikka yrityksen kumppanilleen luovuttaman tiedon katsottaisiinkin olevan tekninen ohje, ei laki anna sille saman tasoista suojaa kuin liikesalaisuudelle. Jos taas kyseessä ei lain mukaan ole myöskään tekninen ohje, ei tieto saa mitään suojaa.

Yrityksellä voi toisinaan olla tarve suojata myös sellaista tietoa, jonka ei lain mukaan katsota olevan liikesalaisuus. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun

liikesalaisuus olisi periaatteessa selvitettävissä markkinoilla olevia tuotteita tutkimalla reverse engineering -menetelmällä. Tällaisen käänteisen tuotekehittelyn on katsottu olevan laillinen tapa hankkia tietoa ja saada sitä käyttöönsä.⁸⁴ Joskus yrityksen intressinä voi olla myös suojata teknistä ohjetta lain antamaa suojaa kattavammin. Tällöin lain antaman suojan aukot voidaan täyttää sopimalla kumppanin kanssa luottamuksellisesta tiedosta liikesalaisuuslaista poikkeavasti. Aiheeseen palataan luvussa 4.3.1.

Liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön arvioimisen vaikeus

Kumppanuussuhteessa liikesalaisuuksia luovutetaan toisen käyttöön ilman, että pystytään välttämättä tarkasti määrittelemään, mihin ja miten luottamuksellista tietoa on sallittua käyttää. Kuitenkin käytön jonkinlainen rajoittaminen olisi tärkeää, sillä ei ole toivottavaa, että kumppani hyödyntää saamaansa tietoa vapaasti omiin tarkoituksiinsa. Lain mukaan oikeudettoman käytön arviointi on aina tapauskohtaista, eikä ole mahdollista säätää tyhjentävästi siitä, milloin kumppanin liikesalaisuuden käyttäminen on oikeutettua ja milloin ei. Hallituksen esityksessä mainitaan ainoastaan, että liikesalaisuuden käyttö on oikeudettonta, mikäli liikesalaisuutta hyödynnetään oikeudettomasti tuotteen suunnittelussa, ominaisuuksissa, toiminnassa, tuotantoprosessissa tai markkinoinnissa niin, että liikesalaisuudesta saadaan merkittävää hyötyä.⁸⁵

Kumppanuudessa liikesalaisuuksien jakamisen tarkoituksena on se, että kumppani pystyisi hyödyntämään niitä kumppanuutta edistävällä tavalla. Liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan tarkoituksena ei yleensä ole antaa liikesalaisuuksia kumppanini vapaaseen omaan käyttöön. Monesti kuitenkin kumppanien yhteinen ja osapuolten oma liiketoiminta on sillä tavalla päällekkäistä, että se mikä hyödyntää kumppanuutta, hyödyttää myös liikesalaisuuden vastaanottajan omaa liiketoimintaa. Tällöin raja liikesalaisuuden oikeutetun ja oikeudettoman hyödyntämisen välillä on hämärä, varsinkin ulkopuolisen voi olla hankala arvioida sitä, onko kyse oikeutetusta vai oikeudettomasta liikesalaisuuden hyödyntämisestä. Ulkopuolisen arvioijan näkemys liikesalaisuuden sallitusta käytöstä voi siis poiketa merkittävästi siitä, mihin tarkoitukseen liikesalaisuuden alkuperäinen haltija on tiedon alun perin luovuttanut.

⁸⁴ Vapaavuori 2016, s. 96–97.

⁸⁵ HE 49/2018 vp. s. 59–60.

Hallituksen esityksessä mainitaan myös, että liikesalaisuuden käyttäminen on oikeudeton vain, mikäli siitä on saatu merkittävää hyötyä. Sitä, mitä voidaan pitää merkittävänä hyötynä, tulee arvioida tapauskohtaisesti.⁸⁶ Kuten aina, myös tässäkin tilanteessa rangaistavuuden perustuminen tapauskohtaiseen arviointiin luo epävarmuutta ja epäselvyyttä kumppanien välille. Saattaa myös olla, että se minkä katsotaan lain mukaan olevan vain hyvin vähäistä hyötymistä ja näin ollen rangaistavuuden ulkopuolella, tulisi liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan mielestä olla rangaistavaa.

Näyttäisi siis siltä, että lain antama suoja on näiltä osin epäselvä, jolloin yritysten on selkeyden vuoksi syytä sopia liikesalaisuuksien käyttörajoituksista tarkemmin keskenään. Erillisellä sopimuksella on mahdollista rajoittaa liikesalaisuuden käyttöä lainsäädäntöä tiukemmin tai tehdä yksittäisiä tarkennuksia. Asiaa käsitellään tarkemmin luvussa 4.3.2.

Liikesalaisuuden väärinkäytöstä seuraavien korvausten puutteellisuus

Toinen liikesalaisuuksien lakisääteiseen suojaan liittyvä puute on väärinkäytöksistä seuraavien korvausten määrä sekä muiden seurauksien epävarmuus. Mikäli entinen kumppani oikeudettomasti käyttää liikesalaisuutta väärin liikesalaisuuslain 4 §:n mukaisesti, siitä aiheutuvat seuraukset määräytyvät liikesalaisuuslain 8 §:n ja 11 §:n mukaisesti. Liikesalaisuuden väärinkäytöstä aiheutuvia seurauksia on käsitelty edellä luvussa 3.2.4. Kuten aiemmin on todettu, hyvityksen ja mahdollisen vahingonkorvauksen määrän arvioinnissa tulee ottaa huomioon monia seikkoja, eivätkä saadut korvaukset välttämättä kata yritykselle aiheutunutta taloudellista vahinkoa kokonaisuudessaan. Ja vaikka yritys saisi-kin väärinkäytöksestä kohtuulliset korvaukset, on prosessi ja erilaisten selvitysten laatiminen vähintäänkin työlästä.

Myöskään liikesalaisuuden väärinkäytöstä seuraavat käyttökielto ja muut korjaavat toimenpiteet eivät ole väärinkäytöksen ehdottomia seurauksia, vaan niiden toimeenpanoon liittyy tiettyjä rajoituksia. Kieltoja tai korjaavia toimenpiteitä määrättäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei toimenpiteistä aiheudu kohtuutonta haittaa liikesalaisuuden väärinkäyttäjälle, muiden, esimerkiksi asiakkaiden oikeuksille tai yleiselle edulle. Kiellon tai korjaavien toimenpiteiden oikeasuhtaisuutta arvioitaessa tulisi huomioida muun muassa liikesalaisuuden arvo ja muut erityispiirteet, liikesalaisuuden suojaamiseksi toteutetut

⁸⁶ HE 49/2018 vp. s. 59–60.

toimenpiteet, liikesalaisuuden oikeudettoman käytän toimintatapa sekä oikeudettoman käytön vaikutukset.⁸⁷

Tuomioistuin tekee siis kokonaisarviointia niistä vaikutuksista, jotka seuraavat kiellon tai käyttörajoituksen toimeenpanosta tai toimeenpanosta luopumisesta. Kielto tai käyttörajoitus saatettaisiin jättää toimeenpanematta esimerkiksi silloin, jos rajoituksen seurauksena tietyn tuotteen saatavuus jollain maantieteellisellä alueella vaikeutuisi huomattavasti.⁸⁸ Liikesalaisuuden alkuperäinen haltija ei siis voi täysin luottaa siihen, että liikesalaisuuden oikeudenloukkaukseen puututaan ja alkuperäisen haltijan yksinoikeus liikesalaisuuden käyttöön säilyisi.

Mikäli yritys haluaa yksinkertaistaa korvaustensaantiprosessia liikesalaisuuden väärinkäyttötilanteessa, on sopimusrikkomuksen seurauksista mahdollista sopia kumppanin kanssa etukäteen. Käytännössä yritysten on mahdollista sopia esimerkiksi sopimussakosta eli vakiokorvauksesta, joka tulee maksettavaksi aina sopimusrikkomuksen seurauksena.⁸⁹ Vaihtoehtoisesti kumppanukset voivat laatia jonkinlaisen laskentakaavan, joka helpottaa korvausten suuruuden laskemista. Asiaa käsitellään luvussa 4.3.3.

Liikesalaisuuksia sisältävän materiaalin hallussapito

Liikesalaisuuslaista tai mistään muustakaan laista ei löydy kohtaa, jonka mukaan liikesalaisuuden vastaanottaja olisi velvollinen palauttamaan luottamuksellista tietoa sisältävät dokumentit sen jälkeen, kun niiden säilyttämiselle ei enää ole järkevää perustetta. Näin ollen kumppani ei ole kumppanuussuhteen päätyttyä velvollinen palauttamaan liikesalaisuuksia sisältäviä dokumentteja niiden alkuperäiselle haltijalle.

Vaikkakaan liikesalaisuuksien vastaanottajalla ei periaatteessa olisi oikeutta hyödyntää liikesalaisuuksia kumppanuussuhteen päättymisen jälkeen, on dokumenttien hallussapito suuri riski. Kumppani saattaa nimittäin pystyä hyödyntämään liikesalaisuutta ilman, että liikesalaisuuden alkuperäinen haltija pystyy sitä todistamaan.⁹⁰ Toisaalta vaikka liikesalaisuuksien alkuperäinen haltija pystyisikin näyttämään, että entinen kumppani aikoo käyttää liikesalaisuutta oikeudettomasti, ei tuomioistuin välttämättä voi vaatia

⁸⁷ HE 49/2018, s. 99.

⁸⁸ HE 49/2018, s. 99.

⁸⁹ Vapaavuori 2016, s. 306–307.

⁹⁰ Hemmo 2005, s. 330.

dokumenttien palauttamista tilanteessa, jossa liikesalaisuuden haltija on itse ne vapaaehtoisesti luovuttanut.⁹¹ Tämän vuoksi on selkeämpää sopia erikseen siitä, että kumppanuussuhteen päätyttyä kaikki liikesalaisuuksia sisältävät dokumentit tulee tuhota tai palauttaa niiden alkuperäiselle haltijalle. Asiaa käsitellään luvussa 4.3.4.

Lainsäädännön tosiasiallisten vaikutusten vähäisyys

Vaikkakin lain antaman suojan katsottaisiin sellaisenaan olevan riittävä, on yleensä kuitenkin järkevää sopia tärkeimmistä asioista erikseen. Lainsäädännön ei siis ole tarkoituksenaan poistaa erillisten salassapitosopimusten tarvetta.⁹² Liikesalaisuuksien kohdalla yrityksen suurin intressi on nimenomaan ennaltaehkäistä liikesalaisuuksien oikeudeton käyttö. Mikäli liikesalaisuutta on jo hyödynnetty yritystä vahingoittavalla tavalla, eivät mitkään vahingonkorvaukset enää välttämättä korjaa tilannetta. Vaikka liikesalaisuutta suojaava lainsäädäntö onkin olemassa, ei sillä välttämättä ole tosiasiallista vaikutusta kumppanin toimintaan, jos asiaa ei ole nostettu esille ennen liikesalaisuuksien luovuttamista.

Erillisen salassapitosopimuksen avulla on mahdollista korostaa salassapidon tärkeyttä sekä täsmentää niitä kohtia, jotka jäävät lainsäädännössä epäselväksi tai ovat muuten osapuolille tärkeitä. Salassapitosopimus toimii siis lainsäädäntöä paremmin preventiivisenä suojana.⁹³ Lisäksi salassapitosopimuksessa on mahdollista sopia asioista lainsäädännöstä poikkeavalla tavalla. Näitä asioita käsitellään seuraavassa luvussa.

⁹¹ HE 49/2018 vp. s. 98.

⁹² HE 49/2018 vp. s. 33.

⁹³ Vapaavuori 2016, s. 209.

4 Liikesalaisuuksien suojaaminen salassapitosopimuksen avulla

4.1 Ennakoiva sopiminen

Aiemmin tässä tutkimuksessa on todettu, että kumppanuudessa osapuolten välinen luottamus, avoimuus ja läpinäkyvyys ovat edellytyksiä suhteen onnistumiselle. Luottamuksen ansiosta osapuolten ei myöskään tarvitsisi käyttää aikaa aukottomien sopimusten laatimiseen. Kumppanuudelle tyypillinen avoimuus kuitenkin lisää myös haavoittuvuuden riskiä.⁹⁴ Huolellinen liikesalaisuuksien suojusta sopiminen on siis tärkeää myös kumppanuussuhteissa, ehkä jopa tärkeämpää kuin muissa liikesuhteissa.

Kumppanuuden alussa yhteistyö hakee vielä muotoaan ja suhde syvenee pikkuhiljaa. Yhteistyön kehittyessä yrityksen luovuttavat toisilleen yhä enemmän luottamuksellista tietoa. Koska kumppanuudessa on kyse täysin ainutkertaisesta ja omalaatuisesta yhteistyösuhteesta, on molempien osapuolten kannalta parasta, että luottamuksellisen tiedon sallitusta käytöstä sovitaan selkeästi ja mahdollisimman yksiselitteisesti. Osapuolten on hyvä alusta alkaen tiedostaa myös se, että lähes jokainen kumppanuussuhde päättyy aikanaan. Joissain tapauksissa kumppanuus voi muuttua jopa yritysten väliseksi kilpailuksi.⁹⁵ Houkutus liikesalaisuuksien hyödyntämiseen omiin tarkoituksiinsa on suuri erityisesti kumppanuuden päättyttyä.

Liikesalaisuuksien salassapidosta sovittaessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, miten asioista sovitaan. Perinteisessä tuomioistuinjuridisessa sopimusoikeudessa keskitytään jälkikäteen ratkaistavien kysymysten arviointiin.⁹⁶ Sopimussuunnittelussa keskitytään siis laatimaan sopimuksia, jotka ovat pitäviä oikeudessa, eli sopimuksia, joita tullaan tulkitsemaan yrityksen itsensä eduksi sitten kun sopimusrikkomus on tapahtunut. Tällaisten sopimusten avulla sopimuksen rikkoja saatetaan rikkomuksestaan varmasti vastuuseen ja hän joutuu maksamaan tuntuvat korvaukset. Tällainen tuomioistuinkeskeinen ajattelutapa ei kuitenkaan sovellu hyvin kumppanuuteen, eikä liikesalaisuuksien suojaamisesta sopimiseen. Kuten on jo todettu, siinä vaiheessa, kun liikesalaisuuksien salassapitoasioista

⁹⁴ Haavisto 2002, s. 323.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Nýsten-Haarala 2002, s. 143.

riidellään, on peruuttamatonta vahinkoa jo tapahtunut, eikä asia korjaannu vastapuolen syylliseksi toteamalla eikä välttämättä edes korvausten avulla. Tuomioistuin näkökulman sijaan liikesalaisuuksien suojasta kannattaakin sopia ennakoivasti.

Ennakoiva oikeusajattelu (preventive law) eroaa perinteisestä tuomioistuinjuridiikasta niin, että ennakoivassa oikeusajattelussa keskitytään riskienhallintaan, luovaan ongelmanratkaisuun sekä tuomioistuinten välttämiseen. Ennakoiva sopiminen on siis kaukoviisautta siinä missä tuomioistuinjuridiikka on jälkiviisautta.⁹⁷ Liikesalaisuuksien suojasta sovittaessa tulee siis kiinnittää huomiota erityisesti siihen, ettei kumppani koskaan tulisikaan käyttämään tietoonsa saamiaan liikesalaisuuksia väärin. Tämä edellyttää, ensinäkin sitä, että kumppani tietää mitkä tiedot ovat luottamuksellisia ja toisekseen, miten tietoja saa ja ei saa käyttää. Lisäksi liikesalaisuuksien väärinkäyttöä ehkäisee se, että kumppani tietää, mitä väärinkäytöstä seuraa. Näiden asioiden selventämiseksi sekä riskien minimoimiseksi on järkevää laatia liikesalaisuuksien suojaksi niiden käyttöä rajoittava salassapitosopimus.

Salassapitosopimusta laadittaessa on tulisi keskittyä erityisesti siihen, että molemmat osapuolet ymmärtävät sopimuksen ja sen ehdot samalla tavalla, eli että osapuolilla on yhteinen tarkoitus. Kumppanuussuhteessa tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä kun sopimuksen kohde itsessään on epämääräinen, voi sopimuksen sisällön kirjaaminen yksiselitteisesti olla haastavaa. Yksimielisyys sopimuksen sisällöstä on tärkeää ensisijaisesti siksi, että osapuolet osaisivat noudattaa sopimusta. Toisaalta kun osapuolilla on yhteinen tarkoitus, mahdollisissa riitatilanteissa säästytään yllättäviltä tulkinnoilta.⁹⁸

Ennakoivan oikeusajattelun näkökulmasta on syytä myös kiinnittää huomiota siihen, *milloin* salassapitoasioista sovitaan. Vaikka kumppanuuden alkuvaiheessa yhteistyön tavoitteet ja sisältö eivät olekaan vielä täysin selvillä, olisi salassapitoasioista syytä sopia jo aikaisessa vaiheessa, mielellään jo silloin, kun yhteistyötä aletaan suunnitella. Kun tavoitteena on tehokas riskien hallinta, on salassapidosta syytä sopia ennen riskien syntymistä, eli ennen kuin luottamuksellista tietoa luovutetaan. Mikäli salassapidosta sovitaan vasta tiedon luovuttamisen jälkeen, on mahdollista, ettei asiasta päästäkään sellaiseen sopimukseen kuin tiedon alkuperäinen haltija olisi toivonut. Yhteistyön kehittyessä

⁹⁷ Nýsten-Haarala 2002, s. 141–142.

⁹⁸ Saarnilehto & Annola 2018, s. 151.

salassapitosopimusta voidaan tarkentaa ja muokata sitä mukaa, kun tietoja luovutetaan kumppanille lisää. Kumppanuussuhteessa siis myöskään salassapitosopimus ei ole luonteeltaan staattinen, vaan kyse on yksittäisen sopimuksen sijaan kehittyvästä sopimustoiminnasta. Salassapitosopimus siis elää ja kehittyy suhteen kehittyessä, kuten muutkin sopimukset. Salassapitoasioista sopimisen voi järjestellä myös siten, että kumppanuuden alkuvaiheessa laaditaan jonkinlainen puitesopimus ja myöhemmin tietoa luovutettaessa laaditaan erillinen tarkempi salassapitosopimus kunkin tietokokonaisuuden osalta erikseen.⁹⁹

Ennen salassapitosopimuksen laatimista tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, tehdäänkö salassapitosopimus yksipuolisena vai molemminpuolisena. Kumppanuudessa tavallisesti molemmat osapuolet luovuttavat liikesalaisuuksia toisilleen, joten molemmat todennäköisesti haluavat laatia salassapitosopimuksen omia liikesalaisuuksiaan suojaamaan. Tulee kuitenkin harkita, laativatko molemmat osapuolet omat salassapitosopimukset, jotka koskevat heidän luovuttamiaan liikesalaisuuksia. Mikäli päädytään yksipuolisiin salassapitosopimukseen, toisessa sopimuksessa yritys A on luovuttava osapuoli ja yritys B vastaanottava osapuoli. Toisen yrityksen salassapitosopimuksessa roolit menevät luonnollisesti toisin päin. Toinen vaihtoehto on laatia molemminpuolinen salassapitosopimus, jolloin yrityksen rooli (luovuttava vai vastaanottava) määräytyy sen mukaan, kumpaan suuntaan tietoa kulloinkin on luovutettu.¹⁰⁰

Yksipuolisen salassapitosopimuksen etuna on se, että saadaan tarkemmin määriteltyä esimerkiksi mitä luottamuksellisella tiedolla tarkoitetaan ja miten luottamuksellista tietoa saa tai ei saa käyttää. Nämä seikat voivat eri yritysten välillä vaihdella paljonkin riippuen luovutettavan tiedon luonteesta. Toisaalta molemminpuolinen salassapitosopimus on siinä mielessä tehokkaampi vaihtoehto, että monet sopimuksen ehdot, kuten esimerkiksi sopimusrikkomuksen seuraukset ovat todennäköisesti identtiset tasapuolisuuden nimissä. Tällöin laatimalla vain yksi salassapitosopimus vältytään ylimääräiseltä työltä ja sopimusehtojen harmonisoinnilta. Jos päädytään laatimaan vain yksi salassapitosopimus,

⁹⁹ Vapaavuori 2016, s. 220–221.

¹⁰⁰ Minilex: Salassapitosopimuksesta yleisesti – Yksipuolinen vai molemminpuolinen salassapitosopimus?, Vapaavuori 2016, s. 250.

tulee varmistaa, että esimerkiksi liikesalaisuuden määritelmä kattaa molempien osapuolten liikesalaisuudet.

Ennakoivasta näkökulmasta salassapitosopimusta laadittaessa tulee myös pitää mielessä, että kun kyseessä on kumppanuus, yritysten välinen yhteistyö tulee todennäköisesti ajan kuluessa kehittymään ja muuttamaan muotoaan. Ei siis kannata määritellä sopimuksen soveltamisalaa liian kapeasti. Mikäli kyse olisi jostain muusta yritysten välisestä yhteistoiminnasta, kuin kumppanuudesta, voidaan salassapitosopimus rajata koskemaan esimerkiksi vain yhtä tiettyä projektia. Kuitenkin, kun kyse on kumppanuudesta, on tarkoituksenmukaisempaa ulottaa salassapitosopimus koskemaan kaikkia yritysten välillä liikkuvia tietoja tiedon luovutusajankohdasta, tavasta tai muista tekijöistä riippumatta. Tällöin vältytään siltä, että esimerkiksi yhteistyön muuttaessa muotoaan salassapitosopimus lakkaisikin olemasta pätevä.¹⁰¹ Lauseke voidaan muotoilla esimerkiksi seuraavasti:

Kumpikin osapuoli saattaa luovuttaa tai paljastaa sitä koskevia luottamuksellisia aineistoja ja tietoja toiselle osapuolelle osana osapuolten välistä yhteistoimintaa. Tämä sopimus koskee kaikkea osapuolten välillä luovutettua luottamuksellista tietoa riippumatta yhteistyön luonteesta ja luovutustarkoituksesta. Luottamuksellinen tieto on määritelty jäljempänä kohdassa [x.x].¹⁰²

Edellä esitetyn kaltainen muotoilu varmistaa sen, että salassapitosopimus ulottuu koskemaan kaikkea kumppanusten välistä yhteistoimintaa. Tällöin salassapitosopimus pysyy voimassa myös suhteen kehittyessä ja yhteistyön muuttaessa muotoaan. Muita sopimuksen kohtia, kuten luottamuksellisen tiedon määritelmää voi kuitenkin olla syytä päivittää yhteistyön kehittyessä.

On syytä vielä mainita, että tässä tutkimuksessa liikesalaisuuksien salassapidon käsitettä käytetään sen laajassa merkityksessä. Liikesalaisuuden salassapidolla siis tarkoitetaan varsinaisen salassapidon lisäksi myös velvollisuutta olla hyödyntämättä tietoa omassa toiminnassaan (ilmaisemis- ja käyttökielto).¹⁰³ Seuraavaksi perehdytään salassapitosopimuksen keskeisiin hyötyihin.

4.2 Salassapitosopimuksen hyödyistä

¹⁰¹ Vapaavuori 2016, s. 250–251.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Huhtamäki 2014, s. 233.

Yritysten välisissä suhteissa salassapidosta sopiminen ja sopiminen yleensäkin on hyvin vapaata. Yritysten välistä salassapitosopimusten solmimista ei siis säännellä samalla tavalla tiukasti kuin esimerkiksi työntekijän kanssa solmittavia salassapitosopimuksia.¹⁰⁴ Liikesalaisuuslaki on dispositiivista eli tahdonvaltaista lainsäädäntöä, eli se velvoittaa kumppanuussuhteessa vain, mikäli asioista ei ole sovittu toisin.¹⁰⁵ Lain esitöissäkin todetaan, ettei liikesalaisuuslaki poista tarvetta yritysten väliseen salassapidosta sopimiseen.¹⁰⁶ Yritysten välillä salassapitosopimuksia laaditaan runsaasti ja monesti myös sellaisissa tilanteissa, joissa se ei olisi tarpeellista. Sopimus kuitenkin halutaan tehdä salassapidon tärkeyden korostamiseksi tai vain varmuuden vuoksi, vaikka se ei merkittävästi lisäisikään yrityksen saamaa suojaa lain antamaan suojaan verrattuna.¹⁰⁷

Salassapitosopimus voi pitää sisällään runsaasti kohtia aina sopimusosapuolten määrittelystä riidanratkaisupaikasta sopimiseen asti. Jokaisesta sopimusehdosta sekä niiden erilaisista muotoilumahdollisuuksista ja vaikutuksista olisi mahdollista kirjoittaa sivukaupalla. Tällainen kaikenkattava käsittely ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa mahdollista, eikä edes tarpeellista. Sen sijaan tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan salassapitosopimusta tiiviisti kumppanuuden näkökulmasta, ja perehdytään salassapitosopimuksen niihin kohtiin ja ehtoihin, joilla on mahdollista paikata lain antamassa suojassa havaittuja heikkouksia ja puutteita sekä parantaa liikesalaisuuksien saamaa suojaa. Yleiskäsityksen saamiseksi esittelen kuitenkin Vapaavuoren listauksen salassapitosopimuksissa yleensä käytetyistä kohdista:

1. Osapuolet
2. Sopimuksen tarkoitus ja tiedon luovutustarkoitus
3. Luottamuksellisen tiedon määritelmä
4. Salassapitovelvollisuus ja käyttämisrajoitus
5. Salassapitovelvollisuuden rajoitukset
6. Immateriaalioikeudet ja vastuu luottamuksellisesta tiedosta
7. Luottamuksellisen tiedon käytön lopettaminen, palauttaminen ja tuhoaminen

¹⁰⁴ Työntekijän kanssa solmittava salassapitosopimus ei saa sisältää työntekijän kannalta kohtuuttomia ehtoja. Työsuhteessa ehtoja siis kohtuullistetaan herkemmin kuin liikesuhteissa. Ks. TSL 10:2 § ja Vapaavuori 2016, s. 327.

¹⁰⁵ Saarnilehto & Annola 2018, s. 139.

¹⁰⁶ HE 49/2018 vp. s. 68.

¹⁰⁷ Vapaavuori 2016, s. 203.

8. Viranomais määräykset
9. Voimassaolo
10. Sovellettava laki ja erimielisyyksien ratkaiseminen
11. Päiväys ja allekirjoitukset

Sopimusvapaus mahdollistaa sen, että mikäli kumppanukset haluavat sopia erikseen joistain salassapitoon liittyvistä asioista, ei heidän tarvitse välttämättä laatia täydellistä ja aukotonta sopimusta, joka pitäisi sisällään kaikki liikesalaisuuksien suojaan liittyvät ehdot. Sopimuksen aukkoja on mahdollista täydentää tahdonvaltaisella lainsäädännöllä, eli liikesalaisuuslailla.¹⁰⁸ Monesti täydellisen sopimuksen laatimisen sijaan onkin tehokkaampaa sopia vain niistä asioista, joissa halutaan poiketa lain antaman suojan tasosta tai joiden tärkeyttä halutaan erillisellä sopimuksella korostaa. Selkeyden vuoksi voidaan sopimuksessa muilta osin esimerkiksi viitata lakiin.

Salassapitosopimuksen tekemisestä on kumppanuussuhteessa monia hyötyjä verrattuna tilanteeseen, jossa liikesalaisuuksien suoja on jätetty lain varaan. Yksi näistä hyödyistä on liikesalaisuuksien salassapidon tärkeyden korostaminen. Vaikka lain antama suoja siinäkin olisikin riittävä, voi olla järkevää tehdä sopimukseen jonkinlainen viittaus liikesalaisuuslakiin tai toistaa tärkeimmät lainkohdat sopimuksessa. Kun salassapidosta on sopimuksessa erillinen maininta, tämä viestittää kumppanille, että salassapito on tärkeää.¹⁰⁹ Mikäli liikesalaisuuksien salassapidosta ei mainita mitään, kumppani saattaa epähuomiossa unohtaa koko asian. Tämän seurauksena liikesalaisuuksia saatetaan käsitellä huolimattomasti ja luottamukselliset dokumentit saattavat esimerkiksi sekoittaa yrityksen muihin tietoihin.

Toinen salassapitosopimuksen tehtävä on liikesalaisuuden haltijan salassapitotahdon osoittaminen. Tällöin tiedon vastaanottajan ei tarvitse itse arvioida, onko sen saamassa tiedossa kyse liikesalaisuudesta ja miten se saa tietoa omassa liiketoiminnassaan hyödyntää.¹¹⁰ Jossain tapauksissa vastaanottajan voi olla hankala tunnistaa tietoa liikesalaisuudeksi, ellei asiaa ole erikseen mainittu. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun kumppanit toimivat eri aloilla, eivätkä hahmota mikä on toisen alalla yleisesti tunnettua tietoa.

¹⁰⁸ Saarnilehto & Annola 2018, s. 139–140.

¹⁰⁹ Vapaavuori 2016, s. 204.

¹¹⁰ Ibid. s. 205.

Lisäksi salassapidosta sopimalla liikesalaisuuden haltija voi osoittaa ryhtyneensä toimenpiteisiin liikesalaisuuden suojelemiseksi. Kuten luvussa 2.2.1 on esitetty, luottamuksellista tietoa voidaan pitää lain mukaan liikesalaisuutena vain, jos liikesalaisuuden haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin salaisuuden säilyttämiseksi. Salassapidosta sopimalla yhtiö voi osoittaa huolehtineensa liikesalaisuuden tosiasiallisesta salassapidosta lain vaatimalla tavalla.¹¹¹ Lisäksi liikesalaisuuslain 4 §:n toisen momentin 4 kohdassa säädetään, että liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää, mikäli vastaanottajaa sitoo liikesalaisuuden käyttämistä rajoittava velvoite. Näin ollen liikesalaisuus saa suojaa myös lain mukaan, mikäli kumppanin kanssa on sovittu salassapidosta. Salassapidosta sopiminen siis lisää liikesalaisuuden haltijan mahdollisuuksia saada suojaa oikeudetonta käyttämisestä vastaan liikesalaisuuslain nojalla.

Kun luottamuksellisen tiedon salassapidosta on tehty sopimus, voi liikesalaisuuden alkuperäinen haltija esittää väärinkäyttötilanteessa vaatimuksia sopimussuhteen perusteella. On todettu, että mikäli liikesalaisuuden oikeudetonta käyttöä joudutaan käsittelemään oikeudessa, sopimukseen perustuvilla vaatimuksilla on paremmat mahdollisuudet menestyä, kuin pelkkään lakiin perustuvilla vaatimuksilla. Tämä johtuu siitä, että salassapitosopimuksen ehdot luovat selkeämmän ja yksiselitteisemmän perustan oikeudessa esitettävillä vaatimuksilla verrattuna lakiin.¹¹² Sopimuksen laatiminen voi olla siis hyödyllistä siitäkkin huolimatta, että lain antama suojan taso olisi riittävä.

Kun oikeudessa esitetään sopimukseen perustuvia vaatimuksia, on liikesalaisuuden väärinkäyttäjän vastuu käännettyyn todistustaakkaan perustuvaa sopimusvastuuta.¹¹³ Näin ollen liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan asema paranee, kun sen ei tarvitse kantaa vastuuta todistelusta saadakseen vahingonkorvauksia. Salassapitosopimus myös antaa osapuolille mahdollisuuden sopia sopimussakosta, joka tulee maksettavaksi ennalta määrätyn suuruisena aina sopimusrikkomuksen tapahtuessa. Myös sopimussakosta sopiminen selkeyttää mahdollisten vahingonkorvausten suuruuden arviointia sekä säästää osapuolet vaikeilta näyttökysymyksiltä. Riittävän suurella sopimussakolla on myös huomattava preventiivinen vaikutus.¹¹⁴

¹¹¹ HE 49/2018 vp. s. 85.

¹¹² Edelman 1998, s. 20.

¹¹³ Katso todistustaakasta esim. Saranpää 2017.

¹¹⁴ Vapaavuori 2016, s. 208–209.

Salassapitosopimuksen avulla oikeustilaa voidaan muuttaa pelkästä lakiin perustuvasta suojasta myös esimerkiksi täsmentämällä tai laajentamalla liikesalaisuuden käsitteen sisältöä tai sitä, mitä tarkoitetaan liikesalaisuuden oikeudettomalla käytöllä. Lisäksi salassapitosopimuksessa voidaan sopia vaihtoehtoisesta riidanratkaisumenettelystä kuten välimiesmenettelystä, jolloin kiista saadaan sovittua salaisesti ja nopeammin kuin tuomioistuimessa.¹¹⁵ Näihin asioihin palataan myöhemmin tässä luvussa.

4.3 Lakisääteiseen suojaan liittyvien ongelmien ratkaisu

4.3.1 Liikesalaisuuden määritelmän joustamattomuus

Tässä tutkimuksessa on aiemmin tarkasteltu sitä, kuinka laki suojaa luottamuksellista tietoa vain siinä tapauksessa, että tieto täyttää liikesalaisuuslain 2 §:ssä esitetyn liikesalaisuuden määritelmän. Mikäli tiedon katsotaan olevan luonteeltaan tekninen ohje, se saa tietynasteista suojaa, mutta ei yhtä vahvaa kuin liikesalaisuus. Mikäli siis yritys haluaa suojata tietoa, joka ei täytä lain liikesalaisuuden määritelmää lainkaan tai täyttää vain teknisen ohjeen määritelmän, on asiasta syytä sopia erikseen. Mikäli tiedon alkupe-
räinenhaltija on epävarma siitä, pidetäänkö luovutettavaa tietoa lain mukaisena liikesalaisuutena, on sen salassapidosta riskien minimoimiseksi syytä sopia erikseen. Ja vaikka tiedon katsottaisiinkin selkeästi olevan liikesalaisuuslain liikesalaisuuden määritelmän mukaista tietoa, voidaan suojaa käytännössä parantaa korostamalla tiedon luottamuksellista luonnetta erikseen. Määrittelemällä luottamuksellisen tiedon sopimuksessa yritys voi siis laajentaa suoja-alaa, varmistaa rajatapausten suojan sekä korostaa salassapidon tärkeyttä.

Yritysten välisissä salassapitosopimuksissa luottamuksellinen tieto voidaan sopimusvapauden vallitessa määritellä melko vapaasti ja sopimuksella voidaan laajentaa suojaa merkittävästikin liikesalaisuuslain liikesalaisuuden määritelmästä.¹¹⁶ Selkeästi kohtuuttomissa tilanteissa sopimusehdon voidaan kuitenkin katsoa olevan pätemätön.

¹¹⁵ Vapaavuori 2016, s. 208– 10.

¹¹⁶ Widorski 2017, s. 138.

Kohtuuttomaksi voitaisiin katsoa esimerkiksi ehto, jonka mukaan tieto on luottamuksellista, vaikka kyseessä olisi yleisesti tunnettu tieto.¹¹⁷

Mikäli salassapitosopimuksen on tarkoitus ulottua suojaamaan myös sellaisia tietoja, jotka eivät ole liikesalaisuuslain määritelmän mukaisia liikesalaisuuksia, voi olla parempi käyttää *liikesalaisuus*termin sijaan termiä *luottamuksellinen tieto*. Liikesalaisuusstermin vakiinnuttua sitä kannattaa käyttää sekaannusten välttämiseksi ainoastaan silloin, kun sillä tarkoitetaan liikesalaisuuslain mukaista liikesalaisuutta.

Luottamuksellinen tieto voidaan määritellä salassapitosopimuksessa hyvin laveasti esimerkiksi seuraavasti:

Luottamuksellista tietoa ovat kaikki aineistot ja tiedot, jotka Luovuttava osapuoli luovuttaa tai paljastaa Vastaanottavalle osapuolelle taikka tämän edustajille tai neuvonantajille kohdassa x kuvatussa tarkoituksessa (kumppanuussuhteen kuvaus). Kyseessä voi olla aineistoa tai tietoa, jotka koskevat Luovuttavan osapuolen strategioita, liiketoimintasuunnitelmia, taloudellista asemaa, budjetteja, tuotteita ja palveluja, tuotekehitystä, keksintöjä, tutkimustuloksia, immateriaalioikeuksia, markkinointia, asiakas-, päämies- ja yhteistyösuhteita taikka muita Luovuttavan osapuolen liiketoimintaan liittyviä seikkoja.¹¹⁸

Tällainen lavea määrittely, joka kattaa käytännössä lähes kaiken luovutettavan tiedon on yleisesti käytetty, mutta ei välttämättä tarkoituksenmukainen tai reilu tiedon vastaanottajan kohtaan. Mikäli kaikki yritysten välillä liikkuva tieto luetaan salassapitosopimuksen piiriin, tiedon vastaanottajan toimintamahdollisuudet rajoittuvat kohtuuttoman paljon.¹¹⁹ Toisaalta luottamuksellisen tiedon lavea määrittely saattaa johtaa siihen, että luottamuksellinen tieto kärsii inflaation kaiken ollessa luottamuksellista. Tällöin tiedon vastaanottaja suhtautuu samalla vakavuudella saamiinsa todella arvokkaisiin liikesalaisuuksiin, kuin vähäpätöisempäänkin tietoon. Liian yleisluontoisesta ja yleisluontoisesta määritelmästä saattaa myös seurata, että tiedon vastaanottaja ei osaa arvioida, onko kyseinen tieto luottamuksellista vai ei. Näin saattaa käydä esimerkiksi silloin, jos kumppani toimii eri alalla, eikä hänellä ole asiantuntemusta arvioida tiedon luonnetta.¹²⁰ Ongelma voidaan ratkaista määrittelemällä luottamukselliseksi tiedoksi kaikki tieto, joka on luovutuksen yhteydessä merkitty luottamukselliseksi sekä tiedot, jotka luonteensa vuoksi on

¹¹⁷ Vapaavuori 2016, s. 256.

¹¹⁸ Ibid. s. 387.

¹¹⁹ Widerski 2017, s. 139.

¹²⁰ Vapaavuori 2016, s. 258–259.

ymmärrettävä luottamukselliseksi. Tällaisen kaksiosaisen määritelmän avulla voidaan varmistaa, että selkeästi luottamuksellista tietoa pidetään luottamuksellisena, vaikka sitä ei olisi luovutettaessa muistettu mainita. Toisaalta ennakoivasta näkökulmasta on tärkeää, että arvokkaiden tietojen kohdalla kumppanille voidaan erikseen korostaa tiedon salaista luonnetta.¹²¹

Sopimukseen voidaan myös lisätä kohta, jolla suojataan jo kumppanille paljastettuja tietoja:

Tämä sopimus koskee sen voimaantulopäivästä lukien myös sellaista Luottamuksellista tietoa, jonka osapuoli on kohdassa 2.1 mainittuun tarkoitukseen liittyen luovuttanut tai paljastanut toiselle osapuolelle ennen tämän sopimuksen voimaantuloa.¹²²

Tällaisesta ehdosta huolimatta on kuitenkin kannattavampaa paljastaa kumppanille tietoja vasta, kun salassapitoasioista on sovittu.

4.3.2 Liikesalaisuuksien oikeudettoman käytön arvioimisen vaikeus

Koska lainsäädäntö jättää jonkin verran tulkinnan varaa siihen, mikä on liikesalaisuuden oikeudetonta käyttöä ja mikä ei¹²³, on usein parempi sopia asiasta tapauskohtaisesti erikseen. Kumppanuussuhteen salassapitosopimuksen, kuten kaikkien muidenkin yritysten välisen salassapitosopimusten, tarkoitus on suojata toiselle osapuolelle luovutettuja liikesalaisuuksia väärinkäytöltä yhteistyön aikana sekä sen päätyttyä.¹²⁴ Kumppanuussuhteen salassapitosopimuksen laatimisen lähtökohdat kuitenkin eroavat kuitenkin selkeästi muista yritysten välisien salassapitosopimuksien laatimisesta, sillä kumppanuussuhteen alussa ei vielä tiedetä tarkalleen, mistä ja miten kumppanuudessa tulisi sopia ja mihin käyttöön tietoa itseasiassa luovutetaan. Kumppanuussuhteen salassapitosopimuksen muista yritysten välisistä salassapitosopimuksista erottaa siis tiedon luovutustarkoituksen epämääräisyys.

Kun yritysten välinen yhteistyö on esimerkiksi alihankintaa, on täysin selvää, että tietoa luovutetaan toiselle osapuolelle esimerkiksi tietyn tuotteen valmistamista varten, eikä

¹²¹ Rahnasto 2001, s. 84 – 85.

¹²² Vapaavuori 2016, s. 387.

¹²³ Katso luku 2.2.3.

¹²⁴ Hemmo 2005, s. 329.

tietoa tule käyttää muihin tarkoituksiin. Tällöin raja tiedon sallitun ja oikeudettoman käytön välillä on selkeä. Kumppanuuden kohdalla tietoa luovuttaessa ei kuitenkaan välttämättä pystytä tarkasti määrittelemään, mihin tarkoitukseen tietoa luovutetaan. Kun tiedon luovutustarkoitus on epäselvä, on myös epäselvää, miten tiedon vastaanottaja saa sitä hyödyntää. Tietoa saatetaan jakaa hyvinkin paljon vain sen vuoksi, että kumppani *saattaa pystyä* sitä hyödyntämään jollain tapaa kumppanuutta edistävällä tavalla. Lähtökohdat salassapitosopimuksen tekemiseen erityisesti tiedon käyttörajoitusten määrittelyn osalta ovat siis hyvin erilaiset verrattuna tilanteeseen, jossa on kyse tarkasti määritellystä yhteistyöstä.

Tiedon luovuttamistarkoitus ei siis kumppanuuden kohdalla yleensä ole mahdollista määrittellä tarkemmin kuin ”kumppanuuden edistäminen”. Vaikka tiedon luovutustarkoitus kumppanuudessa on hyvin ympäröity, on sen kirjaaminen sopimukseen tärkeää, sillä se auttaa tiedon vastaanottajaa arvioimaan, mikä on tiedon sallittua käyttöä ja mikä taas ei.¹²⁵ Lähtökohtaisesti voidaan sanoa, että mikäli tietoa käytetään siihen tarkoitukseen, jota varten se on luovutettu, on tiedon käyttö sallittua. Mikäli tiedon vastaanottaja käyttää tietoa muihin tarkoituksiin, se ei yleensä ole sallittua.¹²⁶ Salassapitosopimukseen on syytä sisällyttää ehto, jonka mukaan kumppanilla on oikeus käyttää liikesalaisuuksia vain siihen tarkoitukseen, mihin ne on luovutettu:

Vastaanottava osapuoli sitoutuu olemaan käyttämättä Luovuttavalta osapuolelta saamaansa Luottamuksellista tietoa muuhun kuin tämän sopimuksen kohdassa x mainittuun tarkoitukseen (kumppanuuden edistäminen).¹²⁷

Kyseinen sopimusehto ehkäisee liikesalaisuuksien räikeimpiä väärinkäytöksiä. Mikäli kumppani hyödyntää liikesalaisuutta tavalla, jonka ei voida katsoa hyödyttävän kumppanuutta millään tavalla, on liikesalaisuuden käyttö oikeudeton. Ehto ei kuitenkaan yksinään ole riittävä.

Kun on sovittu siitä, että tiedon luovuttamisen syynä on kumppanuuden ja yhteistyön edistäminen, tulee tiedon vastaanottajalle vielä selvittää, *millainen* tiedon käyttäminen on tätä tavoitetta tavoiteltaessa sallittua. Molemmilla osapuolilla tulisi siis olla yhteinen

¹²⁵ Widerski 2017, s. 141

¹²⁶ Vapaavuori 2016, s. 271.

¹²⁷ Ibid. s. 387.

käsitys siitä, mitä kumppanuudella tavoitellaan ja millaiset keinot ovat päämäärää tavoiteltaessa sallittuja. Mutta kuten tässä tutkimuksessa on useaan otteeseen todettu, voi olla, että varsinkin kumppanuuden alkuvaiheessa se, mitä kumppanuudella tavoitellaan olla vielä epäselvää. Tällöin voi olla tarpeen varmistua tiedon oikeanlaisesta hyödyntämisestä esimerkiksi niin, että tiedon vastaanottajan tulee sopia tiedon käyttämisestä alkuperäisen haltijan kanssa aina tapauskohtaisesti.

Luottamuksellisen tiedon käyttämistä ei kuitenkaan ole täysin mahdollista kontrolloida, vaikka asiasta olisi sovittu kuinka tarkasti. Tämä johtuu siitä, että tietoja luovutetaan aina ihmisille ja ihmisten ”aivoja ei voi formatoida”, kuten konetta. Kun kumppanille on luovutettu luottamuksellista tietoa, tämä tieto jää ainakin jossain määrin hänen muistiinsa ja vaikuttaa kaikkeen toimintaan. Tällaista tietoa voidaan kutsua myös jäännöstiedoksi. Liikesalaisuus siis sotkeentuu ajan myötä kumppanin muihin tietoihin ja osaamiseen, jonka jälkeen on vaikea arvioida, onko liikesalaisuutta käytetty toiminnassa vai ei.¹²⁸ Jos kumppanille on esimerkiksi paljastettu tietoja yrityksen strategiasta, huomio hän varmasti nämä tiedot tehdessään omia strategisia valintojaan jopa tahattomasti.¹²⁹ Ongelma on keskeinen varsinkin sellaisen tiedon kohdalla, joka on helppo muistaa, vaikka liikesalaisuuksia sisältäviä dokumentteja ei olisi enää saatavilla. Sen sijaan monimutkaisia valmistusprosesseja on huomattavasti hankalampi hyödyntää sen jälkeen, kun dokumentteja ei enää ole käytössä. Tietoja luovutettaessa on siis syytä kiinnittää huomiota siihen, voiko luovutetun tiedon käyttämistä tosiasiaassa säädellä.

Selkeyden ja reilouden vuoksi salassapitovelvollisuutta on syytä myös joltain osin rajoittaa, eikä salassapitosopimuksen piiriin ei ole tarkoituksenmukaista lukea kaikkea yritysten välillä kulkevaa tietoa, sillä yritykset vaihtavat keskenään myös paljon muuta, kuin luottamuksellista tietoa. Olisi kohtuutonta, että kumppania rajoitettaisiin käyttämästä esimerkiksi yleisesti saatavilla olevaa tietoa vain sen vuoksi, että hän on saanut tämän tiedon kumppaniyrityksen kautta. Voi myös olla tilanteita, joissa vastaanottajayritys on saanut luottamuksellista tietoa haltuunsa aiemmin jotain muuta kautta ja myöhemmin yritys vastaanottaa saman tiedon uudelleen kumppaniltaan. Olisi kohtuutonta, että tässä vaiheessa vastaanottajan oikeutta käyttää tietoa rajoitettaisiin, kun tieto oli hänen hallussaan jo

¹²⁸ Rahnasto 2001, s. 88–89.

¹²⁹ Vapaavuori 2016, s. 272–273.

ennen kuin kumppani siitä kertoi.¹³⁰ Tämän tyylliset tilanteet on siis syytä rajata tavalla tai toisella pois salassapitosopimuksen vaikutuspiiristä.

Suurin osa sellaisista tiedoista, joita ei haluta lukea salassapitosopimuksen vaikutuspiiriin voidaan rajata pois jo sillä perusteella, että ne eivät täytä luottamuksellisen tiedon määritelmää. Salassapitosopimushan koskee vain luottamuksellista tietoa. Kuitenkin, vaikka salassapitovelvollisuutta voidaan rajata pelkän luottamuksellisen tiedon määritelmän perusteella, salassapitosopimuksissa on lähes poikkeuksetta lauseke, jossa listataan salassapitovelvollisuuden rajoitukset. Ehdon voi muotoilla seuraavasti:

Salassapitovelvollisuus ei koske aineistoa ja tietoa,

a) joka on yleisesti saatavilla taikka muuten julkista;

b) joka oli oikeutetusti vastaanottavan osapuolen hallussa ilman sitä koskevaa salassapitovelvollisuutta ennen sen saamista luovuttavalta osapuolelta;

c) jonka vastaanottava osapuoli on saanut kolmannelta osapuolelta ilman salassapitovelvollisuuden loukkausta luovuttavaa osapuolta kohtaan; tai

d) jonka vastaanottava osapuoli on itsenäisesti kehittänyt hyödyntämättä luovuttavalta osapuolelta samaansa luottamuksellista tietoa.¹³¹

Tällainen ehto toimii ikään kuin vastaparina luottamuksellisen tiedon määritelmälle. Luottamuksellista tietoa määriteltäessä siis selvitetään, mikä tieto kuuluu salassapidon piiriin ja selkeyden vuoksi rajoitusehdolla eritellään, mitkä tiedot eivät ainakaan kuulu salassapidon piiriin.

4.3.3 Liikesalaisuuden väärinkäytöstä seuraavien korvausten puutteellisuus

Liikesalaisuuksien luonteesta seuraa se, että jos kumppani on jo rikkonut salassapitovelvoitettaan esimerkiksi käyttämällä liikesalaisuutta omassa toiminnassaan oikeudettomasti, mitkään seuraukset tai vahingonkorvaukset eivät enää välttämättä voi korvata sopimusrikkomuksesta aiheutunutta vahinkoa. Tämän vuoksi salassapitovelvoitteen rikkomiseen liittyvien seurauksia kannattaa suunnitella ennakoivasta näkökulmasta. Seurausten on siis oltava sellaisia, että niillä on tehokas preventiivinen vaikutus, eli että ne kannustavat kumppania olemaan rikkomatta salassapitovelvoitettaan. Lainmukaiset

¹³⁰ Hemmo 2005, s. 326. Kohtuuttomuutta tulee arvioida OikTL 36 §:n mukaan.

¹³¹ Vapaavuori 2016, s. 283–284.

seuraamukset eivät ole preventiivisesti kovin tehokkaita, sillä korvaussummat saattavat jäädä näyttövaikeuksista johtuen melko pieniksi, eikä rikkomuksesta välttämättä edes seuraa liikesalaisuuden käytön kieltäminen tulevaisuudessa.¹³²

Liikesalaisuuden väärinkäytöstä lain mukaan määrättäviä vahingonkorvauksia on käsitelty luvussa 3.2.4 sekä 3.3. Todettiin, että vaikka lain tarkoituksena on lähtökohtaisesti liikesalaisuuden haltijan täysmääräinen hyvittäminen, ei tämä tavoite kuitenkaan tietyistä syistä aina toteudu tai korvausten saaminen on ainakin hyvin työlästä. Vahingonkorvauksista tai sopimussakosta on syytä sopia erikseen, mikäli liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä voi seurata tiedon alkuperäiselle haltijalle mittavaa vahinkoa ja jos vahingon määrän arvioiminen etukäteen tai vahingon määrän osoittaminen jälkikäteen on vaikeaa. Käytännössä nämä kriteerit täyttyvät salassapitovelvoitteen rikkomisen kohdalla lähes poikkeuksetta.¹³³

Vahingonkorvauksien sijaan salassapitosopimuksessa kannattaa sopia sopimussakosta. Se on liikesalaisuuksien väärinkäyttöä tehokkaasti ehkäisevä ja yritysten välisissä sopimuksissa paljon käytetty instrumentti. Sopimussakko toimii siten, että ennalta on sovittu tietty summa, joka tulee maksettavaksi sopimusrikkomuksen seurauksena.¹³⁴ Sopimussakot saattavat olla hyvinkin suuria, mutta suuretkin sopimussakot yritysten välillä lähtökohtaisesti katsotaan kohtuullisiksi.¹³⁵ Sopimussakko tulee siis maksettavaksi vain sillä perusteella, että osoitetaan kumppanin rikkoneen salassapitovelvoitetta sopimussakon laukaisevalla tavalla, eli esimerkiksi hyödyntämällä liikesalaisuutta kumppanuuden päätyttyä. Tiedon alkuperäisen haltijan ei tarvitse pystyä osoittamaan salassapitovelvoitteesta aiheutunutta vahinkoa, sen määrää tai yhteyttä sopimusrikkomukseen. Vastuu on tuottamuksesta riippumatonta, eli sopimussakko tulee maksettavaksi huolimatta siitä, onko salassapitovelvoitetta rikottu tahallisesti vai tahattomasti toisin kuin lakisääteisen korvausvelvollisuuden kohdalla.¹³⁶ Korvauksien saaminen helpottuu siis huomattavasti.

Sen lisäksi että sopimussakosta erikseen sopimalla helpotetaan riittävien vahingonkorvausten saamista, on asiasta sopimisella vaikutusta myös ennakoivasta näkökulmasta.

¹³² Katso luku 2.3.

¹³³ Huhtamäki 2014, s. 270.

¹³⁴ Hemmo 2005, s. 233.

¹³⁵ Vapaavuori 2016, s. 313.

¹³⁶ Ibid. s. 306.

Riittävän suuri sopimussakko toimii tehokkaasti sopimusrikkomusten ehkäisijänä. Sopimussakko siis painostaa kumppania noudattamaan salassapitovelvoitetta, kun ankara seuraamus on etukäteen tiedossa. Sen lisäksi, että sopimussakko painostaa noudattamaan salassapitovelvoitetta, se myös kannustaa ryhtymään riittäviin toimenpiteisiin liikesalaisuuksien suojelemiseksi.¹³⁷ Siis vaikka kumppanilla ei olisi tarkoituksena hyödyntää liikesalaisuutta oikeudettomasti, näin saattaa kuitenkin käydä, mikäli liikesalaisuuksia ei käsitellä huolellisesti ja pidetä selkeästi erillään muista yrityksen tiedoista. Suuren sopimussakon uhka pitää huolen siitä, ettei kumppani riko sopimusta huolimattomuudestaan.

Sopimussakkoa voidaan pitää myös vastuunrajoituksena, mikäli sopimussakko määritellään korvauskatoksi, vaikka todellinen vahinko olisikin sopimussakon määrää suurempi.¹³⁸ Periaatteessa sopimussakon lisäksi olisi mahdollista vaatia myös vahingonkorvauksia, mikäli todellinen sopimusrikkomuksesta aiheutunut vahinko olisi sopimussakkoa suurempi. Liikesalaisuuksien salassapitovelvoitteen rikkomisesta aiheutuneen vahingon osoittaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa, joten todennäköisesti vahingonkorvauksien vaatiminen sopimussakon lisäksi ei olisi monissakaan tapauksissa mahdollista. Selkeyden vuoksi on siis ehkä kannattavampaa sopia riittävän suuresta sopimussakosta ja siitä, ettei sen lisäksi makseta muita vahingonkorvauksia.¹³⁹

Sopimussakkoehdon kohdalla tulee kiinnittää huomiota ehdon muotoiluun ja erityisesti siihen, millaisista sopimusrikkomuksista sakko lankeaa maksettavaksi. Liikesalaisuuksiin liittyvät sopimusrikkomukset voivat vaihdella vakavuudeltaan paljonkin. On eri asia unohtaa tuhota jokin merkitykseltään melko vähäinen dokumentti, kuin käyttää tahallisesti hyödyksi arvokasta liikesalaisuutta. Jotta kumppani ylipäänsä suostuu sitoutumaan sopimussakkoon, on ehto syytä muotoilla reilulla tavalla niin, ettei valtava sakko lankea maksettavaksi mitättömän sopimusrikkomuksen seurauksena. Sopimussakkoehto kannattaa siis muotoilla niin, että se ei koske hyvin vähäisiä sopimusrikkomuksia tai ainakin tällaisista rikkomuksista maksettava korvaus olisi pienempi.¹⁴⁰ Voidaan myös sopia, että sopimussakko koskee vain tietynlaisia ja riittävän vakavia sopimusrikkomuksia, ja

¹³⁷ Hemmo 2005, s. 233.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Vapaavuori 2016, s. 311–312.

¹⁴⁰ Hemmo 205, s. 236.

vähäisemmistä rikkomuksista aiheutuu vahingonkorvausvelvollisuus.¹⁴¹ Tällaisen järjestyksen kohdalla ongelmallista on kuitenkin jo aiemmin todettu vahingonkorvauksiin vaadittavan näytön esittämisen hankaluus.

Sen lisäksi, että liikesalaisuuslain nojalla riittävien vahingonkorvausten saaminen on hankalaa, ovat myös muut liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä aiheutuvat seuraukset riittämättömiä. Vaikka kumppani käyttää liikesalaisuutta oikeudettomasti, ei käyttöä välttämättä voida liikesalaisuuslain nojalla vaatia lopettamaan. Liikesalaisuuslain 8 §:n lähtökohtana on, että mikäli kumppani on käyttänyt liikesalaisuutta oikeudettomasti, käyttö tulee lopettaa, vetää liikesalaisuutta loukkaavat tuotteet pois markkinoilta sekä tuhota tai palauttaa liikesalaisuuksia sisältävät dokumentit, mutta näin ei kuitenkaan tarvitse menetellä, mikäli toimista aiheutuisi liikesalaisuuden arvoon nähden kohtuutonta haittaa kumppanille, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle.¹⁴² On siis mahdollista, että kumppani on esimerkiksi hyödyntänyt liikesalaisuutta jonkin täysin uudenlaisen tuotteen kehittämiseen, eikä tuotetta vedetä pois markkinoilta, sillä korvaavaa tuotetta ei ole saatavilla. Liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan yksinoikeutta tiedon hyödyntämiseen ei siis välttämättä pystytä takaamaan. Myös tähän ongelmaan voidaan puuttua sopimussakon avulla.

Sopimussakkoehdot kannattaa muotoilla niin, että se lankeaa jokaisesta eri aikaan tapahtuvasta sopimusrikkomuksesta aina uudelleen. Kyse ei siis ole kertakorvauksesta siinä mielessä, että maksettuaan sopimussakon kertaalleen, kumppani saisi jatkaa liikesalaisuuden hyödyntämistä. Näin ollen sopimussakon maksaminen ei poista velvoitetta olla hyödyntämättä liikesalaisuutta jatkossa. Jos siis kumppani jatkaa esimerkiksi sellaisen tuotteen myymistä, jonka valmistuksessa liikesalaisuutta on hyödynnetty, joutuu hän maksamaan sopimussakon aina uudelleen ja uudelleen. Näin ollen liikesalaisuuden hyödyntämisen jatkaminen ei ole kannattavaa. Selkeyden vuoksi kannattaa kuitenkin käsitellä kaikki yhtä aikaa tapahtuneet sopimusrikkomukset yhtenä kokonaisuutena ja yhdellä sakolla. Tilanteessa, jossa kumppani on hyödyntänyt liikesalaisuutta oikeudettomasti voi olla vaikea eritellä, kuinka moneen rikkomukseen hän on syyllistynyt ja kuinka monta

¹⁴¹ Vapaavuori 2016, s. 311.

¹⁴² Katso luku 3.2.4.

sopimussakkoa hänen näin ollen tulisi maksaa.¹⁴³ Sopimussakon ollessa riittävän suuri, rangaistus on riittävä myös suuremman sopimusrikkomuksen kohdalla.

4.3.4 Liikesalaisuuksia sisältävän materiaalin hallussapito

Laista ei löydy määräyksiä, joiden mukaan kumppanin tulisi palauttaa liikesalaisuuksia sisältävät dokumentit sen jälkeen, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää olemassa hyväksyttävää perustetta. Vaikka liikesalaisuuksien käyttörajoituksista olisikin sovittu tarkasti, olisi luottamuksellinen tieto silti väärinkäytösten välttämiseksi syytä saada kumppanuuden päätyttyä takaisin. Mikäli kumppani ei yhteistyön päätyttyä palauta tai tuhoa liikesalaisuuksia sisältäviä dokumentteja, on olemassa riski, että hän hyödyntää tietoja tietojen alkuperäinen haltijan pystymättä puuttumaan asiaan, sillä salassapitorikkomus on monesti hyvin vaikea osoittaa. Etenkin tapauksissa, joissa tieto on alun perin luovutettu kumppanille vapaaehtoisesti, voi dokumenttien takaisin vaatiminen lakiin perustuen olla hankalaa jopa siinä tapauksessa, että tiedon alkuperäinen haltija pystyisi osoittamaan, että kumppani väärinkäyttää tietoja.¹⁴⁴

Mikäli siis halutaan pienentää liikesalaisuuksien väärinkäytön riskiä, voidaan erikseen sopia liikesalaisuuksia sisältävien dokumenttien palauttamisesta tai tuhoamisesta kumppanuuden päättymisen jälkeen.¹⁴⁵ Asiasta voidaan sopia esimerkiksi seuraavasti:

Vastaanottavan osapuolen on luovuttavan osapuolen vaatimuksen perusteella tai kun vastaanottava osapuoli ei enää tarvitse tietoa kohdassa [x.x] mainittuun tarkoitukseen (kumppanuuden edistäminen) joko välittömästi palautettava tai tuhottava luottamuksellista tietoa sisältävä aineisto ja kaikki siitä tehdyt jäljennökset. Tuhottaessa vastaanottavan osapuolen on esitettävä todistus luottamuksellisen tiedon tietoturvallisesta tuhoamisesta.¹⁴⁶

Sopimusehto vaikuttaa äkkiseltään hyvältä, mutta se on itseasiassa melko ankara, sillä jossain tilanteissa kaiken luottamuksellisen tiedon löytäminen, erottaminen muusta tiedosta sekä tuhoaminen voi olla lähes mahdotonta. Jos luottamuksellista tietoa on luovutettu esimerkiksi sähköpostilla, näitä viestejä on lähetetty eteenpäin ja varmuuskopioitu, on kaikkien viestien ja niiden kopioiden löytäminen ja poistaminen hyvin työlästä.

¹⁴³ Hemmo 2005, s. 236, Vapaavuori 2016, s. 309–310.

¹⁴⁴ Katso luku 3.3.

¹⁴⁵ Hemmo 2005, s. 328–329.

¹⁴⁶ Vapaavuori 2016, s. 292.

Lisäksi, mikäli viestit poistetaan, poistuu niiden mukana myös osapuolten muu kirjeenvaihto. Tällaisen kohtuuttomuuden poistamiseksi sopimusehtoon voidaan lisätä seuraava maininta:

Luottamuksellista tietoa ei tarvitse palauttaa tai tuhota, mikäli se ei ole kohtuudella mahdollista. Mikäli luottamuksellista tietoa ei palauteta tai tuhota, tulee vastaanottavan osapuolen jatkaa luottamuksellisen tiedon säilyttämistä tämän sopimuksen ehtojen mukaisesti.¹⁴⁷

Tällaisesta lisäyksestä huolimatta kumppanilla ei ole oikeutta käyttää liikesalaisuuksia kumppanuuden päätyttyä. Kuitenkin riski siihen, että liikesalaisuudet sekoittuvat kumppanin muihin tietoihin ja niitä tosiasiasa hyödynnetään, kasvaa.

Mikäli halutaan, että kaikki luottamuksellinen tieto todella poistuu kumppanin käytöstä, ei tällaista lievennystä kuitenkaan kannata tehdä, vaan sen sijaan olisi syytä kiinnittää huomiota jo tiedon luovutusvaiheessa, että liikesalaisuudet pysyvät erillään muista kumppanille luovutetuista tiedoista ja että kumppani pitää liikesalaisuudet erillään kaikista omista tiedoistaan. Tämä voidaan järjestää sopimalla siitä, miten kumppani saa vastaanottamaansa tietoa käsitellä, levittää, säilyttää. Kumppania voidaan vaatia suojelemaan vastaanottamiaan liikesalaisuuksia ainakin samalla huolellisuudella, kuin se suojelee omia liikesalaisuuksiaan.¹⁴⁸ Lisäksi voidaan sopia myös esimerkiksi kopiointikiellosta, jonka perusteella tiedon vastaanottajan oikeutta laatia paperisia tai sähköisiä kopioita saamistaan dokumenteista rajoitetaan.¹⁴⁹

On kuitenkin syytä muistaa, että mitä enemmän tiedon käyttöä rajoitetaan, sitä vähemmän kumppanilla on mahdollisuuksia hyödyntää tietoa joustavasti kumppanuutta edistävällä tavalla. Tällöin koko tietojen luovutuksen tarkoitus jää toteutumatta parhaalla mahdollisella tavalla. Kumppanuuteen ryhdyttäessä on siis ehkä vain tiedostettava ja hyväksyttävä se, että tietoja luovutettaessa osa liikesalaisuuksista jää lopullisesti kumppanin tietoon ja väärinkäytösten riskiä ei voida täysin poistaa. Liikesalaisuuksien väärinkäytön houkustusta voidaan kuitenkin pienentää esimerkiksi riittävän suurella sopimussakolla.

4.4. Salassapitovelvoitteen päättymisen ja vanheneminen

¹⁴⁷ Vapaavuori 2016, s. 292–293.

¹⁴⁸ Widorski 2017, s. 139–140.

¹⁴⁹ Hemmo 2005, s. 331.

Liikesalaisuuksien suojaksi laadituissa salassapitosopimuksissa ei tyypillisesti ole määritelty sopimuksen päättymisaikaa, vaan salassapitovelvoite on voimassa lähtökohtaisesti rajoittamattoman ajan. Salassapitosopimuksen merkitys monesti jopa korostuu sen jälkeen, kun itse kumppanuus on päättynyt. On siis tärkeää ulottaa salassapitosopimus jatkumaan myös kumppanuussuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan.¹⁵⁰ On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että salassapitovelvoite voi tietyin edellytyksiä päättyä hyvinkin pian tai lopulta vanhentua.

Salassapitovelvoite päättyy eli lakkaa olemasta pätevä silloin, kun liikesalaisuus menettää liikesalaisuuden asemansa. Tällöin salassapitovelvoitteen suojakohde lakkaa olemasta. Tällainen tilanne on tyypillisesti silloin, kun liikesalaisuus ei ole enää salaisuus, vaan siitä tulee julkista tietoa. Olisi kohtuutonta estää entistä kumppania hyödyntämästä tietoa omassa toiminnassaan siinä vaiheessa, kun tieto on yleisesti kaikkien muidenkin toimijoiden hyödynnettävissä.¹⁵¹ Salassapitovelvoite lakkaa myös silloin, kun tiedon suojaamiselle ei ole enää taloudellista perustetta, eli silloin kun tieto vanhenee. Tiedon vanhentua salassapitovelvoitteen voimassaoloa ei kuitenkaan käytännössä tule arvioitavaksi, sillä jos tiedolla ei ole enää taloudellista arvoa, ei kumppanilla ole syytä hyödyntää sitä toiminnassaan, tai ainakaan siitä ei koidu tiedon alkuperäiselle haltijalle taloudellista haittaa.¹⁵²

Salassapitovelvoite voi myös vanhentua vanhentumislain (laki velan vanhentumisesta 728/2003, myöhemmin VanhL) mukaan. Laissa ei ole erillistä mainintaa negatiivisten velvoitteiden, kuten salassapitosopimusten, vanhenemisesta, mutta esitöiden perusteella voidaan päätellä, että myös tällainen velvoite voi vanhentua.¹⁵³ Oikeuskirjallisuudessa on tulkittu, että salassapitosopimuksien vanhentumisesta koskisi yleisen kolmen vuoden vanhentumisajan sijaan (VanhL 4 §) VanhL:n 8§:n mukainen kymmenen vuoden vanhentumisaika. Salassapitovelvoite siis vanhenee 10 vuoden kuluttua velvoitteen oikeusperusteen syntymisestä, ellei vanhentumisaikaa katkaista.¹⁵⁴ Vanhentumisaika alkaisi

¹⁵⁰ Lindfelt 2011, s. 195.

¹⁵¹ Widerski 2017, s. 146.

¹⁵² Huhtamäki 2014, s. 268.

¹⁵³ HE 187/2002, s. 24.

¹⁵⁴ Huhtamäki 2014, s. 233 ja Vapaavuori 2016, s. 233–234

käytännössä vasta kumppanuussuhteen päätyttyä, sillä kumppanuuden kestäessä salassapitovelvoitteen jatkuva tunnustaminen ja täyttäminen katkaisevat vanhentumisen.¹⁵⁵

Salassapitovelvoitteen 10 vuoden vanhentumisaika on toki pitkä ja suurin osa liikesalaisuuksista todennäköisesti menettää taloudellisen arvonsa alle kymmenessä vuodessa. On kuitenkin myös sellaisia liikesalaisuuksia, joiden halutaan pysyvän salassa jopa ikuisesti. Tällöin yrityksen on syytä huomioida, että entisen kumppanin salassapitovelvoite vanhenee aikanaan, ellei vanhenemista katkaista ennen 10 vuoden umpeen kulumista.

Epävarmuutta liittyy siihen, voidaanko negatiivisen velvoitteen kohdalla velvoitteen täyttämisen, eli tekemättä jättämisen ajatella katkaisevan jatkuvasti vanhentumisajan.¹⁵⁶ Varmoin tapa katkaista velvoitteen vanhentuminen, on muistuttaa entistä kumppania todisteellisesti, esimerkiksi kirjeen muodossa, siitä, että salassapitovelvoite on yhä voimassa.¹⁵⁷

4.5 Riidanratkaisu

Tämän tutkimuksen tavoitteena on esittää, miten liikesalaisuuksia voitaisiin suojata ennaktoivasti niin, että salassapitorikkomuksilta vältyttäisiin, eikä asioista tarvitsisi riidellä. Mikäli kumppanuussuhteessa asioista on sovittu hyvin ja molemmat osapuolet noudattavat sopimusta, eivät riidanratkaisuun liittyvät asiat tule lainkaan ajankohtaisiksi. Salassapitosopimusten, kuten muidenkin sopimusten kohdalla yleinen riidanaiheuttaja on se, että sopimus on epäselvä tai monitulkintainen.¹⁵⁸ Tulkintaongelmia syntyy helposti erityisesti sen suhteen, mitkä tiedot kuuluvat salassapidon piiriin sekä miten näitä tietoja saa ja ei saa hyödyntää. Riitojen välttämiseksi sopimusta laadittaessa on siis syytä keskittyä siihen, että molemmat osapuolet ymmärtävät sopimuksen samalla tavalla.

Mikäli kumppani syyllistyy sopimusrikkomukseen, lähtökohtana on, että seuraukset määrättyvät sen mukaan, mitä niistä on sovittu. Tällöin kumppanin maksettavaksi voi langeta esimerkiksi sopimussakko. Tilanne mutkistuu, mikäli kumppani ei myönnä rikkoneensa salassapitovelvoitettaan tai ei muista syistä suostu sopimusrikkomuksesta aiheutuviin

¹⁵⁵ HE 187/2002, s. 25.

¹⁵⁶ Vapaavuori 2016, s. 235–236; Saarnilehto 2004, s. 19.

¹⁵⁷ Vapaavuori 2016, s. 235.

¹⁵⁸ Hemmo 2005, s. 355.

seurauksiin. Tällöin kumppanien tulee neuvotella riidan sovinnosta joko keskenään, tai antaa asia ulkopuolisen tahon ratkaistavaksi. Joten vaikka kumppanuudesta sovittaessa lähtökohtana on riitojen välttäminen, myös riidanratkaisusta on syytä sopia kaiken varalta.

Mikäli kumppanukset neuvottelevat sovinnosta keskenään, merkitsee se lähes aina molemmiin puoleista joustoa alkuperäisistä vaatimuksista.¹⁵⁹ Jousto voi tarkoittaa esimerkiksi sopimussakkosumman alentamista tai jo tapahtuneiden sopimusrikkomusten anteeksi antamista sillä ehdolla, ettei liikesalaisuuksien väärinkäyttöä jatketa. Sovintoneuvottelujen luonteeseen vaikuttaa paljon se, millaiset välit kumppaneilla on sopimusrikkomuksen aikaan ja millaisina välit halutaan jatkossa säilyttää. Mikäli kumppanuutta halutaan jatkaa, on syytä pyrkiä pehmeämmin sellaiseen ratkaisuun, joka miellyttää molempia osapuolia ja mahdollistaa yhteistyön jatkamisen. Tällöin liikesalaisuuden alkuperäinen haltija voi joutua joustamaan alkuperäisistä vaatimuksistaan paljonkin. Mikäli taas kumppanuus on jo päättynyt eikä yhteistyötä ole tarkoitus jatkaa, on liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan mahdollista neuvotella kovemmin ja pitää oikeuksistaan kiinni tiukemmin. Sovintoneuvotteluja voidaan vauhdittaa esimerkiksi uhkaamalla välimiesmenettelyllä, mikäli sovintoon ei päästä.¹⁶⁰ Neuvottelujen luonteeseen tietenkin vaikuttaa myös se, kuinka suuresta sopimusrikkomuksesta on kyse ja kuinka suurta vahinkoa siitä on todellisuudessa aiheutunut liikesalaisuuden alkuperäiselle haltijalle. Mittaviin toimenpiteisiin ei ehkä ole järkevää ryhtyä, mikäli rikkomuksesta ei ole aiheutunut todellista haittaa, vaikka kumppani periaatteessa olisikin rikkonut sopimusta.

Punnittaessa sitä, tulisiko sovintoon suostua vai olisiko kannattavampaa antaa asia ulkopuolisen ratkaistavaksi, on syytä kiinnittää huomiota ainakin siihen, millaiset menestymismahdollisuudet yrityksen vaatimuksilla on. Lisäksi tulee ottaa huomioon riitelemisestä aiheutuvat kustannukset suhteessa mahdollisiin korvauksiin. Rahallisten menojen lisäksi riiteleminen sitoo yrityksen voimavaroja sekä saattaa viivästyttää yrityksen muita hankkeita. On myös mahdollista, että riidan toisen osapuolen maksukyky on niin heikko,

¹⁵⁹ Hemmo 2005, s. 364; Nyblin 2012, s. 117.

¹⁶⁰ Nyblin 2012, s. 118.

ettei tämä kykene maksamaan korvauksia, vaikka hänet todettaisiinkin korvausvelvolliseksi.¹⁶¹

Mikäli yritys päättää antaa riidan ulkopuolisen ratkaistavaksi, on seuraavaksi valittava riidanratkaisumuoto. Riidanratkaisumuotoa valittaessa on syytä kiinnittää huomiota riidan kohteena olevan asian luonteeseen. Kun riidellään liikesalaisuuksista ja niiden salassapidosta, tulee siis myös riidanratkaisussa kiinnittää huomiota salassapitoon. Tämän vuoksi suositeltavin riidanratkaisumuoto on välimiesmenettely, sillä siinä riita ratkaistaan luottamuksellisesti.¹⁶² Riidanratkaisumuodosta on mahdollista neuvotella riidan synnyttyä tai sen voi sopia jo etukäteen. Etukäteen sopiminen on suositeltavaa, jotta varsinaisen riidan lisäksi ei tarvitse riidellä riidanratkaisusta.¹⁶³ Mikäli välimiesmenettelystä ei ole sovittu etukäteen, vastapuoli saattaa kieltäytyä siitä esimerkiksi menettelyn kalleuden vuoksi.¹⁶⁴ Riidanratkaisuehdon voi muotoilla sopimukseen esimerkiksi seuraavasti Keskuskauppakamarin ohjeen mukaan:

Tästä sopimuksesta aiheutuvat riidat ratkaistaan lopullisesti välimiesmenettelyssä Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti.¹⁶⁵

Välimiesmenettelyyn ryhtymistä pohdittaessa yrityksen on syytä punnita realistisesti kannan menestymisen mahdollisuuksia. Mikäli kyse on täysin selkeästä sopimusrikkomuksesta ja voittaminen on lähes varmaa, kannattaa toimenpiteisiin ryhtyä, mutta epäselvissä tilanteissa on syytä harkita, voiko välimiesmenettelystä aiheutua yritykselle kokonaisuudessaan enemmän haittaa kuin hyötyä.¹⁶⁶ Mahdollisia muita riidanratkaisumuotoja esimerkiksi ovat tuomioistuimenmenettely sekä sovintomenettely välittäjän avulla¹⁶⁷. Näitä riidanratkaisumuotoja ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa käsitellä, koska välimiesmenettelyn voidaan katsoa soveltuvan parhaiten liikesalaisuuksia koskeviin riitoihin.

Välimiesmenettelyn hyvinä puolina voidaan pitää etenkin jo mainittua käsittelyn salaisuutta. Välimiesmenettelyä käytettäessä koko riidan olemassaolo sekä tietysti riidan aihe ja näin ollen liikesalaisuudet pysyvät salaisina. Lisäksi välimiesmenettely on moniin

¹⁶¹ Hemmo 2005, s. 363.

¹⁶² Nyblin 2012, s. 137–138.

¹⁶³ Autio 2013, s. 270.

¹⁶⁴ Hemmo 2005, s. 374.

¹⁶⁵ Keskuskauppakamarin välimieslautakunta - Välityslauseke

¹⁶⁶ Nyblin 2012, s. 119.

¹⁶⁷ Katso riidanratkaisukeinoista esim. Hemmo 2008, s. 561–578.

muihin riidanratkaisumuotoihin verrattuna nopea, sillä käsittelyn alkamista ei jouduta odottamaan eikä tuomiosta voi valittaa. Välimiesmenettelyn etu on myös käsittelyn joustavuus. Huomiota voidaan siis kiinnittää juuri oleellisiin seikkoihin, välttyen samalla ylimääräiseltä ja riidan kannalta epäolennaiselta todistelulta. Lisäksi välimieheksi voidaan valita henkilö, jolla on riidan kannalta tarvittavaa asiantuntemusta. Tästä on hyötyä liikesalaisuuksia koskevien riitojen kohdalla, mikäli riidan kannalta on tärkeää esimerkiksi ymmärtää, onko jossain teknisessä ratkaisussa hyödynnetty tekniikkaa, johon on liittynyt käyttörajoituksia. Pelkällä lakimiestaustalla tällaisten asioiden arvioiminen voi olla erittäin haastavaa.¹⁶⁸

Toisaalta välimiesmenettelyn huonona puolena voidaan pitää sen kalleutta, sillä osapuolten tulee maksaa välimiesten palkkiot. Vastaavia kustannuksia ei esimerkiksi tuomioistuimenmenettelyssä tarvitse maksaa. Toisaalta, mikäli tuomioistuinkäsittelyä jatketaan hovioikeuteen tai peräti korkeimpaan oikeuteen asti, saattavat kulut kasvaa jopa välimiesmenettelyä suuremmiksi.¹⁶⁹ Kustannusten vuoksi välimiesmenettelyyn ei siis ehkä kannata ryhtyä, mikäli voitto on epävarma eivätkä kärsityt vahingot ole kovin suuria. Toisaalta mikäli liikesalaisuuden väärinkäytöstä on aiheutunut alkuperäiselle haltijalle mitavia vahinkoja, eivät välimiesmenettelyn kulut ole suhteettoman suuria. Toisena välimiesmenettelyn haittana voidaan pitää sitä, että todisteiden hankkimiskeinot voivat olla hieman rajoitetumpia kuin yleisillä tuomioistuimilla. Tapaukset, joissa tästä olisi käytännössä haittaa, ovat kuitenkin harvinaisia.

Välimiesmenettelyn yksityiskohtiin ei tässä yhteydessä ole syytä syventyä tarkemmin. Asiasta on kirjoitettu paljon ja siitä löytyy tietoa esimerkiksi Keskuskauppakamarin verkkosivuilta sekä oikeuskirjallisuudesta.¹⁷⁰

¹⁶⁸ Hemmo 2005, s. 371–373.

¹⁶⁹ Ibid. s. 373.

¹⁷⁰ Ks. esim. Vapaavuori 2016, s. 301–304, Hemmo 2005, s. 371–382.

5 Lopuksi

Markkinoiden muuttuessa yritykset tekevät keskenään yhä tiiviimpää yhteistyötä ja kumppanuussuhteet ovat yleistyneet. Erityisesti innovatiivisilla aloilla yritykset joutuvat jakamaan kumppaneilleen omia liikesalaisuuksiaan kumppanuuden edistämiseksi sekä saadakseen kilpailuetua. Jaettaessa liikesalaisuuksia kumppaneiden kanssa, yrityksen tulee kiinnittää huomiota liikesalaisuuksien asianmukaiseen suojaamiseen. Kumppanuussuhde eroaa kuitenkin luonteeltaan muista yritysten välisistä yhteistyön muodoista, ja tämän seurauksena myös liikesalaisuuksien salassapitoon liittyy tiettyjä erityispiirteitä.

Liikesalaisuuksien suojaamisessa tulee pyrkiä siihen, että toinen osapuoli käyttää saamiinsa liikesalaisuuksia vain siihen tarkoitukseen, jota varten ne on luovutettu. Esimerkiksi alihankintasuhteissa on selvää, että liikesalaisuuksia saa hyödyntää vain tietyn tilatun tuotteen valmistamiseen. Sen sijaan kumppanuuden kohdalla tilanne on hankalampi, kun tiedon luovutustarkoitusta ei pystytä tarkasti määrittelemään. Kumppanuuden kohdalla on siis hankalampi arvioida, mikä on liikesalaisuuden oikeutettua ja mikä oikeudetonta hyödyntämistä.

Liikesalaisuudet saavat melko paljon suojaa jo lain nojalla, mutta suoja voi kuitenkin olla riittämätön erityisesti silloin, kun kyse on yksinkertaisemman yhteistyön sijaan kumppanuudesta. Tilanteista, joissa liikesalaisuus on vapaaehtoisesti jaettu kumppanin kanssa, säädetään liikesalaisuuslaissa. Olennaisimmat lain kohdat ovat liikesalaisuuslain 4 §:n 2 momentin kohdat 3 ja 4, joiden mukaan liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti hyödyntää taho, joka on saanut sen tietoonsa luottamuksellisessa liikesuhteessa tai jos häntä sitoo liikesalaisuuden käyttämistä rajoittava sopimus tai velvoite. Laki jättää kuitenkin epäselväksi esimerkiksi sen, mitä on pidettävä liikesalaisuuden oikeudettomana käyttämisenä kumppanuussuhteessa. Tässä tutkielmassa onkin todettu, että liikesalaisuuslain antama suoja on riittämätön suojaamaan kumppanuussuhteessa jaettuja liikesalaisuuksia. Liikesalaisuuslain antama suoja saattaa antaa riittävää suojaa tilanteissa, joissa yhteistyö on yksinkertaisempaa, eikä liikesalaisuuksien jakaminen ole niin laajamittaista.

Liikesalaisuuksien suojaamista ei pitäisi jättää pelkästään lakisääteisen suojan varaan ensinnäkään siksi, että mikäli salassapitoasioista ei ole erikseen keskusteltu ja niiden tärkeyttä korostettu, ei liikesalaisuuslailla välttämättä ole mitään tosiasiallisia vaikutuksia

kumppanin toimintaan. Kumppani saattaa siis epähuomiossa käyttää liikesalaisuuksia väärin tai ne saattavat sekoittaa yrityksen muihin tietoihin. Ja kun väärinkäyttö on jo ehtinyt tapahtua, mitkään vahingonkorvaukset eivät välttämättä voi korvata liikesalaisuuden alkuperäiselle haltijalle aiheutunutta vahinkoa. Salassapitosopimus on siis syytä solmia jo sen preventiivisen vaikutuksen takia. Kun liikesalaisuuksien suojasta on sovittu erikseen, kumppani todennäköisesti kiinnittää huomiota liikesalaisuuksien suojaan aktiivisesti.

Toinen seikka, jolla on suuri preventiivinen vaikutus liikesalaisuuksien suojassa, on sopimussakko. Liikesalaisuuslain mukaiset liikesalaisuuden väärinkäytöksestä aiheutuvat seuraamukset saattavat olla melko puutteellisia, eikä liikesalaisuuden alkuperäinen haltija välttämättä kaikissa tapauksissa saa täyksiä vahingonkorvauksia, vaikka se lain lähtökohdista onkin. Mutta kun salassapitosopimuksessa sovitaan riittävän korkeasta sopimussakosta, kumppani ensinäkään pyrkii noudattamaan salassapitosopimusta tarkemmin ja mikäli hän sitä kuitenkin rikkoisi, olisi liikesalaisuuden alkuperäisen haltijan korvausten saaminen huomattavasti helpompaa.

Salassapitosopimuksen avulla voidaan myös ottaa salassapidon piiriin sellaista tietoa, joka ei kuulu liikesalaisuuslain mukaiseen liikesalaisuuden määritelmään. Lisäksi salassapitosopimuksessa voidaan määritellä, miten liikesalaisuuksia tulee käsitellä sekä sopia esimerkiksi liikesalaisuuksia sisältävien dokumenttien palauttamisesta ja tuhoamisesta liikesalaisuuslaista poiketen.

Erityisesti kumppanuussuhteissa tulkintavaikeuksia tuottaa se, mikä on liikesalaisuuden oikeudetonta käyttöä. Etenkin ulkopuolisen voi olla hankala arvioida sitä, onko tietoa hyödynnetty sallitulla tavalla. Lisäksi liikesalaisuuslain mukaan tiedon hyödyntämisestä on pitänyt saada merkittävää etua, jotta liikesalaisuuden oikeudettomaan käyttämiseen voitaisiin puuttua. Kun arviointi on aina tapauskohtaista, ei asiaa kannata jättää lain varaan, vaan on parempi sopia liikesalaisuuksien käyttörajoituksista erikseen. Sopimalla siitä, että liikesalaisuuksia saa hyödyntää vain kumppanuutta edistävällä tavalla, saadaan estettyä liikesalaisuuden vastaanottajaa käyttämästä saamiaan tietoja täysin itsekkäisiin tarkoituksiin. Lisäksi voidaan sopia siitä, *miten* liikesalaisuuksia on lupa käyttää kumppanuuden edistämiseen.

Liikesalaisuuslaki toimii siis lähinnä vähimmäissuojana, mikäli salassapitoasioista ei jostain syystä olla huomattu sopia, tai jokin yksittäinen asia on jäänyt salassapitosopimuksessa huomiomatta. Kumppanuussuhteessa on kuitenkin aina parempi tehdä erillinen salassapitosopimus. Kuitenkaan edes salassapitosopimuksen avulla ei voida suojata liikesalaisuuksia täysin aukottomasti.

Ongelmallista on erityisesti sellaisen tiedon suojeleminen, joka on helppo muistaa pitkään vielä sen jälkeen, kun kumppanuus on jo päättynyt. Tällaista tietoa kutsutaan jäännöstiedoksi. Jäännöstieto on siis se osa tiedosta, jonka pystyy muistamaan vielä sittenkin, kun tiedon sisältävää materiaalia ei enää ole saatavilla.¹⁷¹ Liikesalaisuuksia sisältävää jäännöstietoa voivat olla esimerkiksi liiketoimintasuunnitelma pääpiirteissään, yrityksen toimintatavat, erilaiset ratkaisut tai tieto siitä, että jokin toimintatapa ei toimi. Koska ihmisten aivoista ei voi vain poistaa tietoa samalla tavalla kuin tietokoneista, liikesalaisuuden vastaanottajan ei käytännössä ole mahdollista pyyhkiä mielestään saamaansa tietoa. Tällöin luottamuksellinen tieto siis väkisininkin vaikuttaa henkilön toimintaan ja päätöksentekoon jonkin verran. Jos siis kumppani on saanut selville, ettei jokin toimintatapa ole kannattava, ei hän tietenkään ala itse sitä kokeilemaan.

Salassapitosopimukseen voidaan ottaa erikseen ehto siitä, että jäännöstieto rajataan salassapitovelvoitteen ulkopuolelle. Tällaisen ehdon vaarana on kuitenkin se, että jäännöstieto tulee määriteltyä liian ympäröivästi ja laajasti, jolloin liikesalaisuuden vastaanottaja saa itseasiassa laajemmat oikeudet hyödyntää tietoonsa saamiaan liikesalaisuuksia.¹⁷² Jäännöstiedoksi tulisi siis määritellä vain muistinvarainen ja ei liian yksityiskohtainen tieto.¹⁷³ Ongelmaksi muodostuu myös se, että kumppanilta saadun jäännöstiedon erottaminen yritykselle muuten kertyneistä tiedoista ei aina ole yksinkertaista.¹⁷⁴ Koska jäännöstiedon hyödyntämistä ei käytännössä ole mahdollista täysin estää, kannattaa jo ennen tiedon luovuttamista harkita, onko tiedon paljastaminen kumppanille kannattavaa. Mikäli tiedon luovuttaminen on tarpeen, tulee hyväksyä se, että kumppani käyttää tietoa myös omiin tarkoituksiinsa.

¹⁷¹ Gardner 2017, What's a Residual Clause.

¹⁷² Gardner 2017, Does a residual clause constitute a trade secret license? Toisaalta OikTL 32 § voi antaa suojaa tällaisissa tilanteissa.

¹⁷³ Vapaavuori 2016, s. 315–318.

¹⁷⁴ Hemmo 2005, s. 330.

Toinen ongelma, jota edes salassapitosopimuksen avulla ei aina täysin voida poistaa, on liikesalaisuuksia sisältävän materiaalin hävittäminen kumppanuuden päättymisen jälkeen. Mikäli liikesalaisuuksia on luovutettu kumppanille esimerkiksi sähköpostikeskustelun yhteydessä, näitä viestiketjuja on lähetetty edelleen, ja tallennettu useille tietokoneille, voi olla lähes mahdotonta jäljittää kaikki liikesalaisuuksia sisältävät viestit niiden poistamiseksi. Liikesalaisuuksien alkuperäinen haltija voi vaikuttaa asiaan tietysti siten, että luovuttaa liikesalaisuuksia ainoastaan erillään muista dokumenteista ja kirjeenvaihdosta, sekä rajoittaa tiedon vastaanottajan kopiointioikeutta. Kuitenkin kaikki tällaiset erityisjärjestelyt hankaloittavat ja mutkistavat yritysten välistä yhteistyötä, jolloin tehokkuus kärsii. Myös tämä on siis asia, jota yrityksen kannattaa pohtia ennen kuin tietoa aletaan luovuttaa. Mitä hanakammin liikesalaisuuksia halutaan suojella, sen hankalammaksi tiedon jakaminen käytännössä muuttuu.

Kolmas liikesalaisuuksien jakamiseen liittyvä ongelma on se, että liikesalaisuuden oikeudettoman käyttämisen havaitseminen ja etenkin toteen näyttäminen on vaikeaa. Kumppani saattaa hyvinkin käyttää liikesalaisuutta omiin tarkoituksiinsa ainakin pienimuotoisesti ilman, että sitä pystyy mitenkään ulkoisesti havaitsemaan. Ja vaikka liikesalaisuuden alkuperäinen haltija epäilisi kumppanin käyttävän tietoa oikeudettomasti, voi tätä olla hyvin vaikea näyttää toteen.¹⁷⁵ Tämän sekä kahden muun edellä kuvatun ongelman ainoa ehkäisykeino on kumppaneiden välinen luottamus.

Kuten tämän tutkimuksen alkupuolella on esitetty, kumppanuuden tulee perustua aina luottamukseen. Luottamuksen merkitys korostuu erityisesti tilanteissa, joissa riskejä ei voida sopimuksen avulla poistaa. Tällöin kumppanin tulee ainoastaan luottaa siihen, että toinen ei opportunistisesti yritä hyötyä saamistaan tiedoista. Kumppanuutta voidaan jossain määrin verrata jopa avioliittoon: Kumppani tulisi valita yhtä huolellisesti kuin aviopuoliso, ja vaikka voidaankin tehdä sopimus, tulisi kaiken perustua luottamukseen ja yhteisen edun tavoitteluun.¹⁷⁶ Ihannetilanteessa salassapitosopimus ainoastaan selkeyttää kumppanien välisiä pelisääntöjä, mutta sanktiot tai riidanratkaisuasiat eivät tulisi koskaan ajan-kohtaiseksi.

¹⁷⁵ Hemmo 2005, s. 330.

¹⁷⁶ Lehavi 2018, s. 37.